

VALTER

klär sig
fin

GRAFISK FORM: Elin Örså

PROGRAM: Coreldraw x6, Corel Photo-paint x6 & Microsoft Word

TYP SNITT: Garamond & The Only Exception

TRYCK: Juvenes print, Åbo

VALTER
klär sig
fin

Elin Örså
Examensarbete
Yrkehögskolan Novia
Formgivning 2014

YRKESHÖGSKOLAN
NOVIA

Abstrakt

Yrkeshögskolan Novia
Utbildningsprogrammet formgivning
Formgivare(YH)
Inriktning mode och dräkt, Åbo

Skribent Elin Örså
Arbetets titel Valter klär sig fin
Tidpunkt Våren 2014
Sidantal 56
Handledare Berit Bragge
Språk Svenska
Nyckelord Illustration, Barn och Genus, Klänning
Förvaringsplats Webbiblioteket Theseus.fi

I dagens butikssortiment finns det i flesta fall blått, grönt och murrigt till pojkarna och rosa, röda och glittriga kläder till flickorna. Även snittet och materialet i kläderna är olika, trots att barn har rätt lika kroppar. Att hitta en polisskjorta på flickavdelningen eller en prinsesskrona på pojkavdelningen händer ju inte varje dag precis. Detta fick formgivaren inom mig att fundera. Varför finns det en så pass tydlig uppdelning av kläder och produkter för barn idag? Syftet med examensarbetet är att jag fördjupar mig i ämnet barn och genus, men även att visa upp och utveckla mitt visuella kunnande både i slutprodukten och i själva examensarbetet. Arbetet är ett samarbete med författaren Helena Bross. Helena har skrivit en berättelse om Valter, 6 år, som inte vill klä sig i spända byxor, utan klänning. Min uppgift har varit att ge ett ansikte till Valter och illustrera barnboken ”Valter klär sig fin”. Arbetet avslutas med en biprodukt, Valter dockan, som kan kombineras med bilderboken. Målet med detta examensarbete är att öppna någon läsares ögon gällande barn och genus problemet, men även göra det jag kan som formgivare för att skapa en värld där pojkar också kan klä sig i klänning.

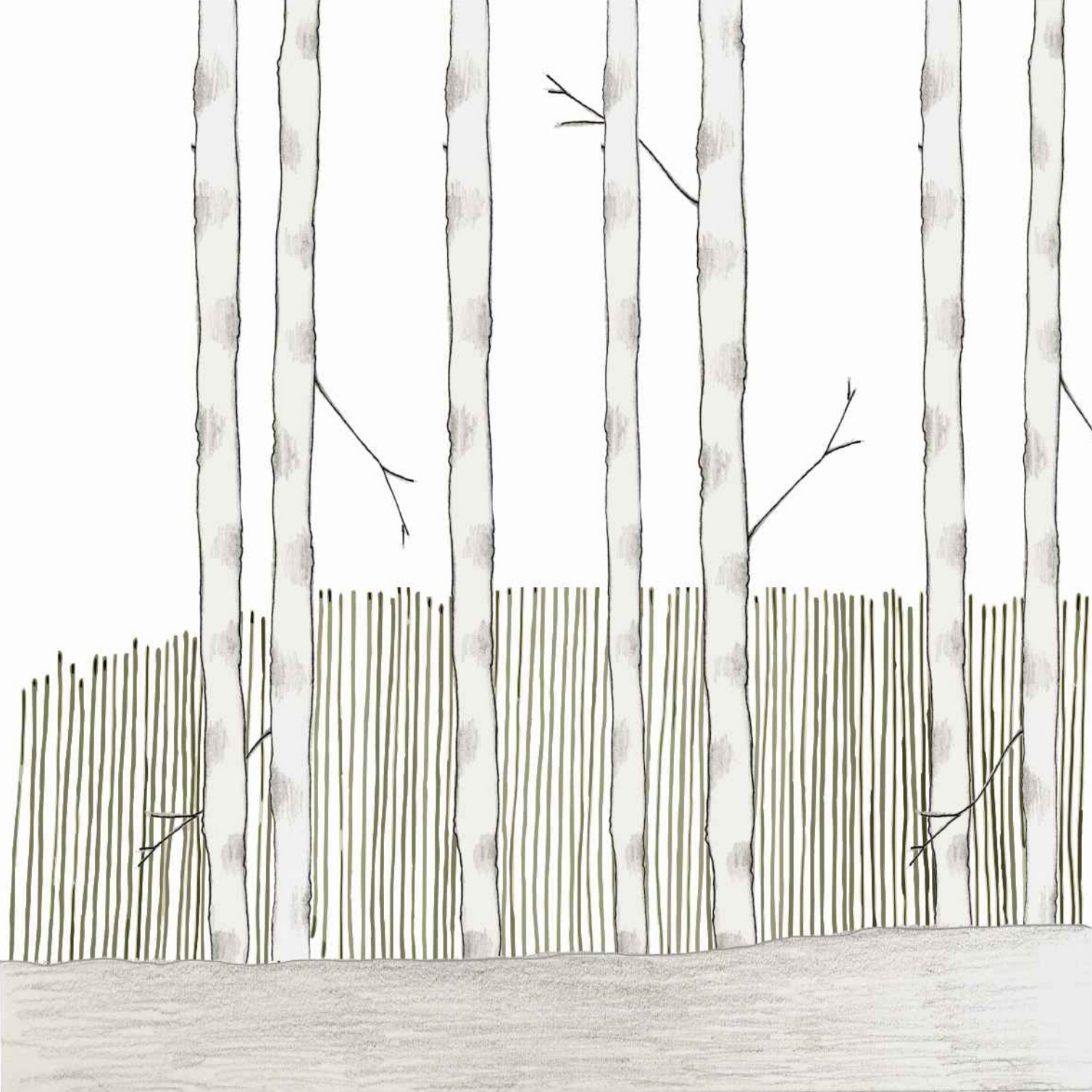
Abstract

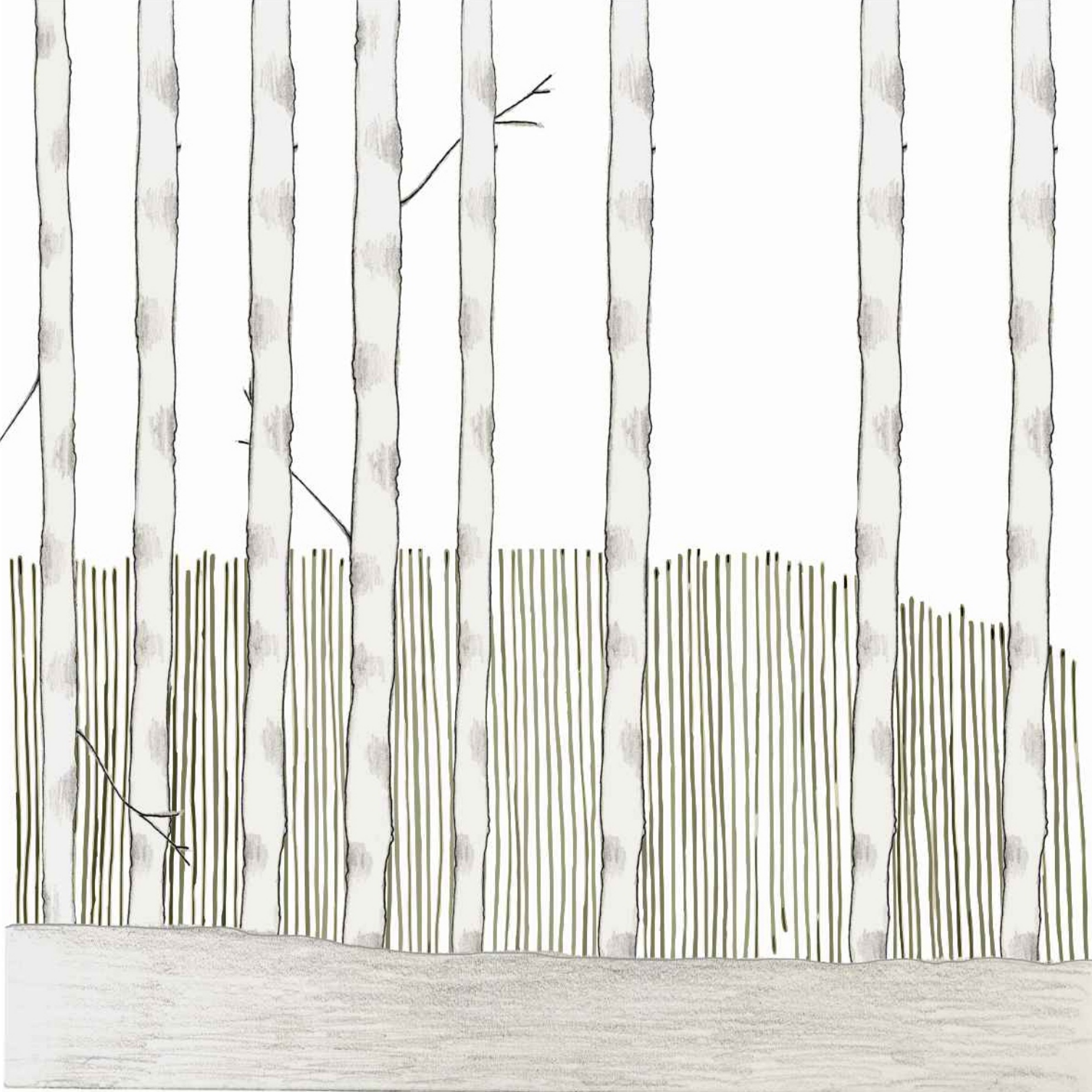
Novia University of Applied Sciences
Degree program in design
Formgivare(YH)
Department of fashion and costume, Turku

Author Elin Örså
Title Valter dresses up/ Valter klär sig fin
Date Spring 2014
Pages 56
Supervisor Berit Bragge
Language Swedish
Keywords Illustration, Children and Gender, Dress
Filing Web-library Theseus.fi

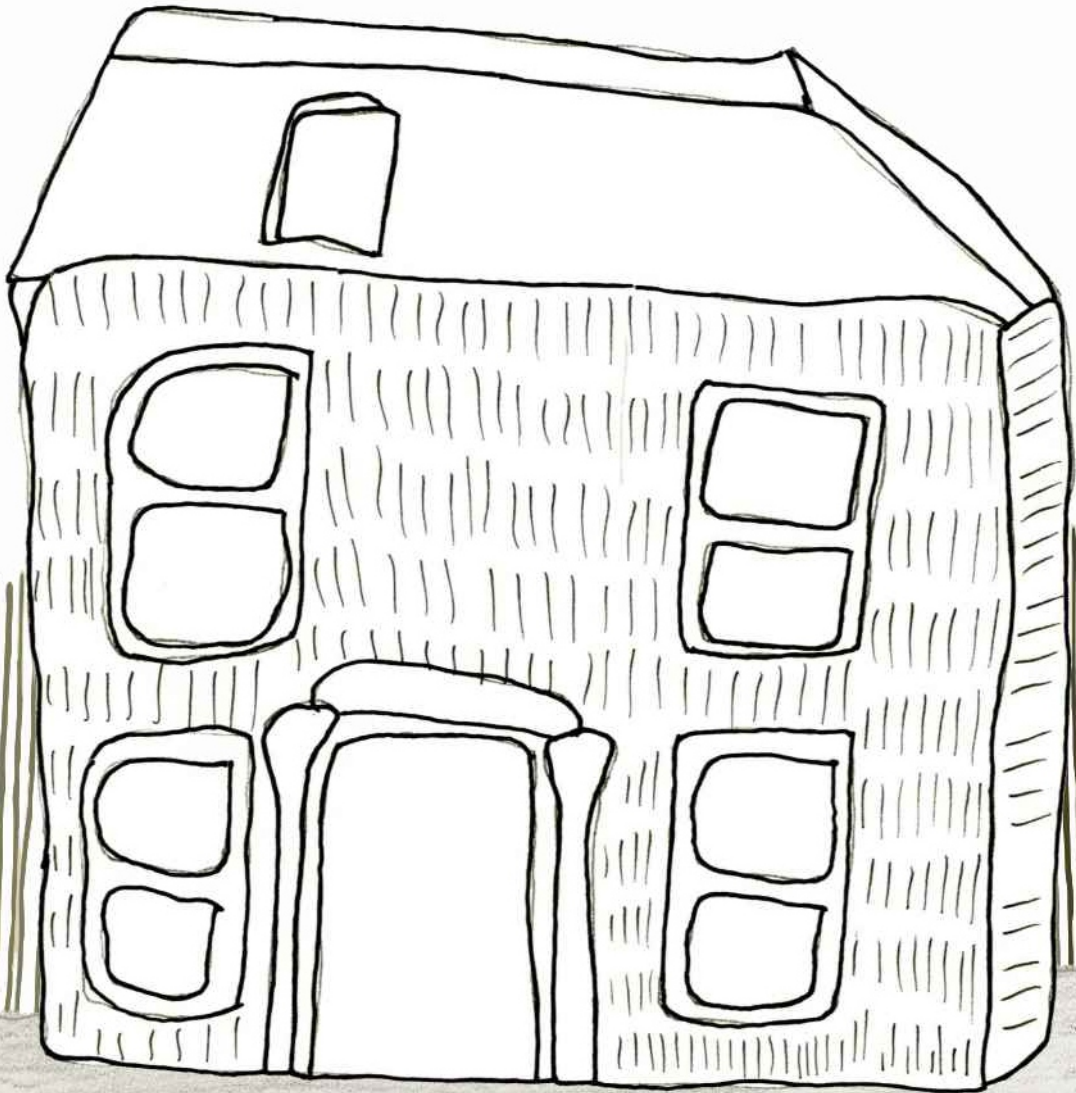
In today's stores range there is in most cases, blue, green and blurry colors for the boys and pink, red and sparkly outfits for the girls. Even the cut and the material of the clothes are different, although children (boys and girls) have similar bodies. Finding a police shirt on the girls' department or a princess crown on the boy's doesn't happen every day. This made the designer in me to think. Why is there such a clear division of clothing and products for children today?

The purpose of this study is to immerse myself in the subject *children and gender*, but also to showcase and develop my visual skills both in the final product and in the study. The work is collaboration with the author Helena Bross. Helena has written a story about Valter, age 6, who does not want to dress in tight pants, but in a dress. My job was to give a face to Valter and illustrate the children's book "*Valter klär sig fin*". The work is completed with a second product, *The Valter doll*, which may be combined with the book. The goal of this thesis is to open someone's eyes in the children and gender problem, but also to do what I can as a designer to create a world where boys can also wear a dress.

stig på.

innehåll

Inledning

Inledning
Syfte
Mål
Källor
Begränsningar

Bakgrund

Bakgrund
Barnkläder och genustabbar
Man vs klänningen
Kvinna vs byxor

Inspiration

Inspiration
Dunderlunds bästa boksatv
Raska på, Alfons Åberg
Olli och Mo

Valter klär sig fin

Uppdagsbeskrivning

Helena Bross

Valter

Omgivning

Genusanalys

Produkt

Slutresultat

Barnens åsikter

Slutdiskussion

Feedback från Helena Bross

Källförteckning

Bildförteckning

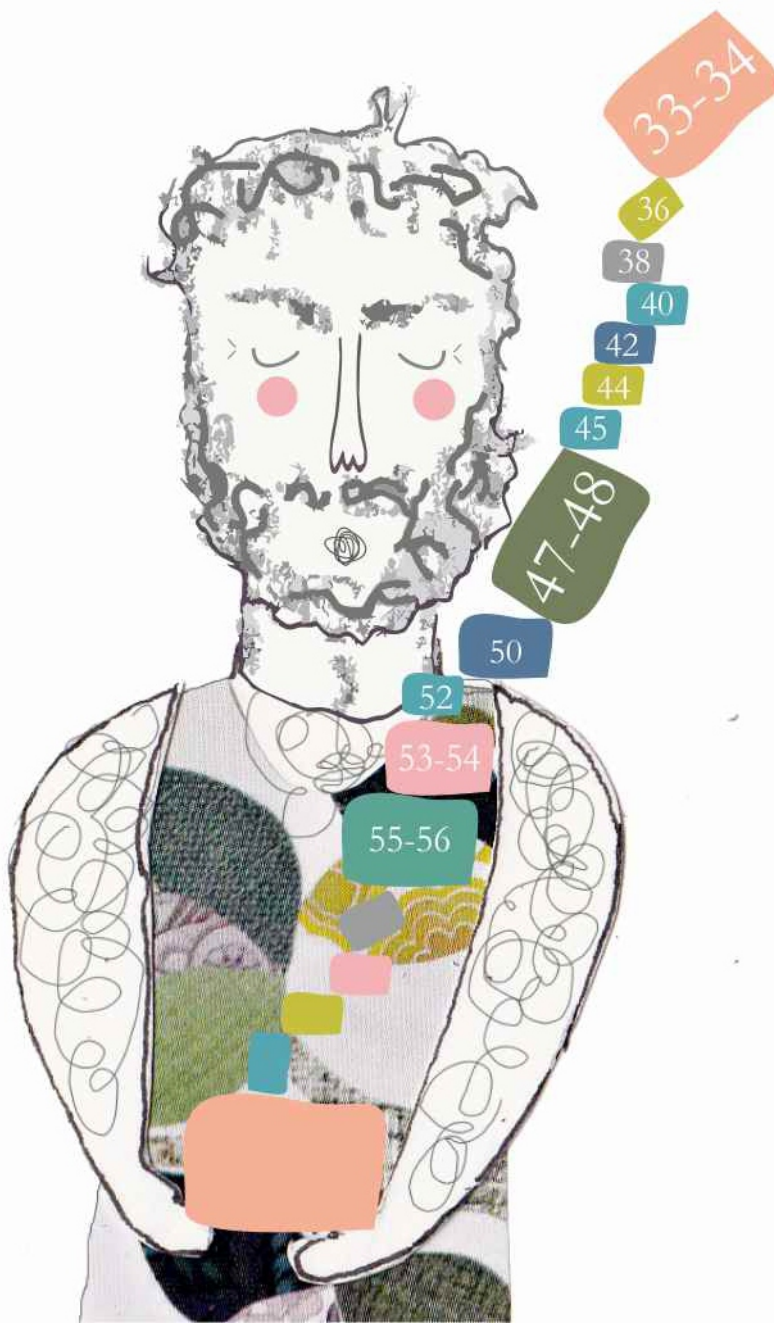
Bilagor

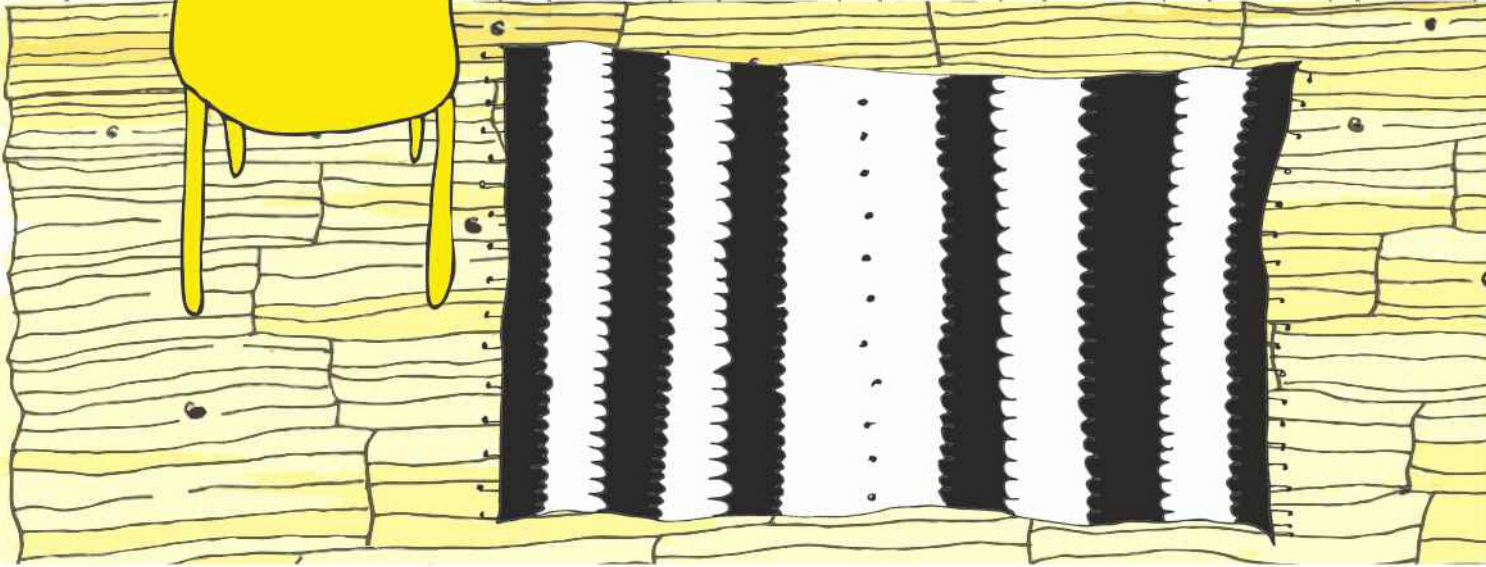
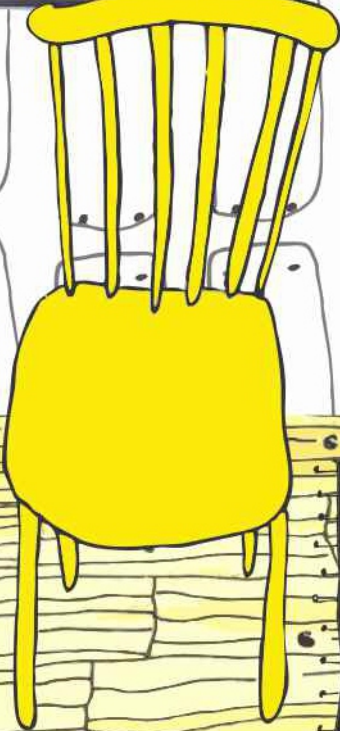
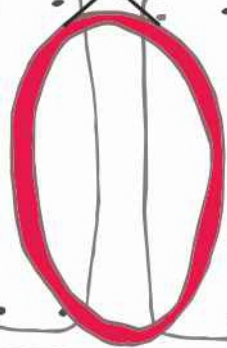
Valter alternativ

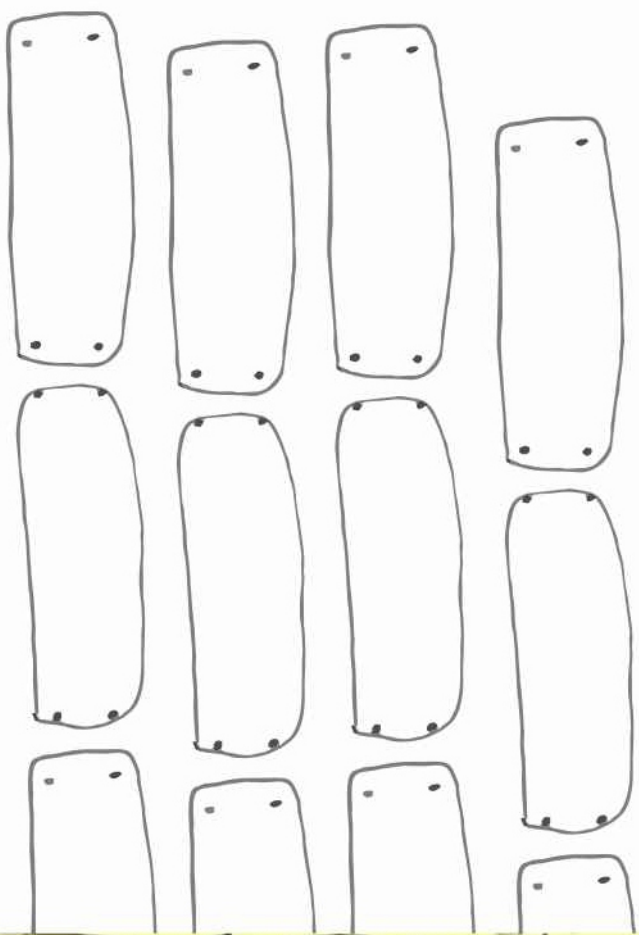
Ögon, munnar

Frisyrer

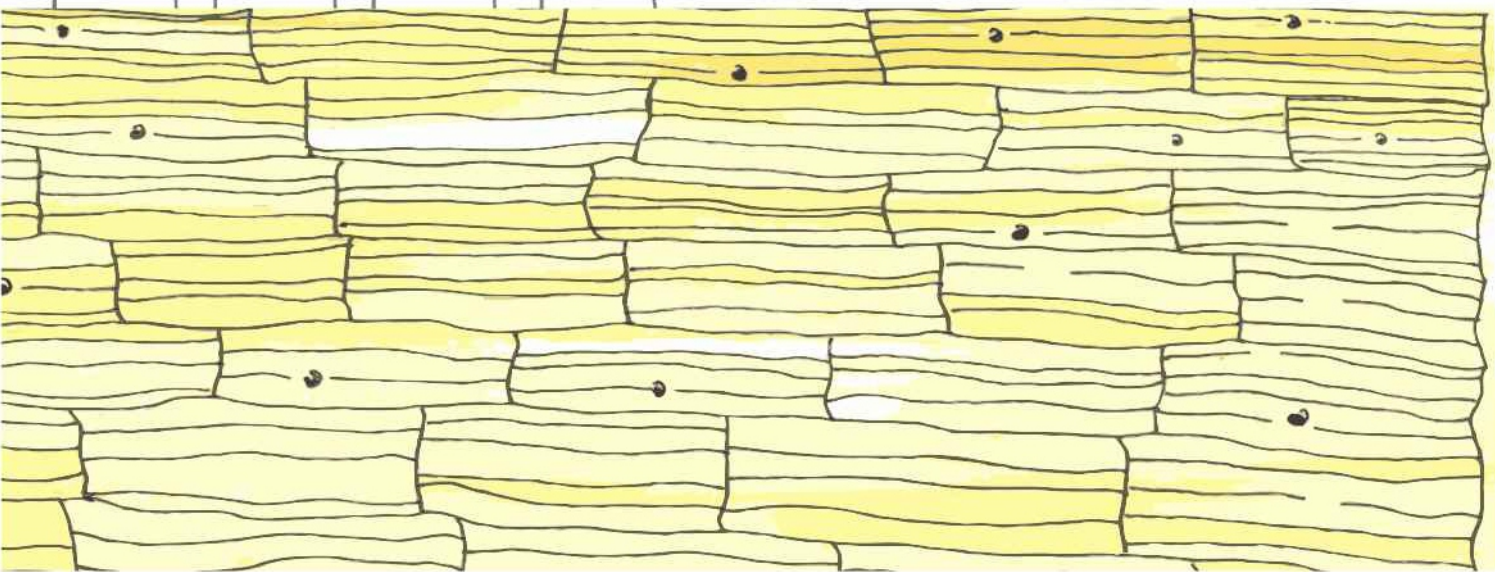
Boken, *Valter klär sig fin*

inledning

Inledning

I början av planeringsprocessen av mitt examensarbete ställde jag mig själv frågorna: Hurudan formgivare är jag och vad är viktigt för mig inom en formgivningsprocess? Innan arbetet började visste jag att skapa en produkt utan mening och nytta var något jag inte ville göra. En kollektion som slutligen skulle kastas in i min garderob och med tiden glömmas bort. Jag ville gräva djupare, och göra den inverkan jag kan som blivande formgivare i ett existerande problem i vårt samhälle.

Jag började söka runt och till sist hittade jag ett växande problem i dagens samhälle som väckte mitt intresse och min vilja att på något sätt göra en liten insats. Jag noterade och började följa med ett problem – problemet med barn och genus. Tidigare har jag stiftat bekantskap med debatten kring ordet "hen", (det nyförskaffade könsneutrala personliga pronomen i det svenska språket), men även noterat skillnaderna mellan de kläder och produkter i våra butiker som är riktade till pojkar och flickor. Det är i de flesta fall blått, grönt och murrigt till pojkarna och rosa, rött och glittrigt till flickorna. Även snittet och materialet i kläderna är olika, trots att barn har rätt lika kroppar. Att hitta en polisskjorta på flickavdelningen eller en prinsesskrona på pojkavdelningen händer ju inte varje dag precis. Detta fick formgivaren inom mig att

fundera. Varför finns det en så pass tydlig uppdelning av kläder och produkter för barn idag?

Denna vår har jag sökt in till magistersexamensprogrammet Child Culture Design vid Göteborgs Universitet. Detta är en ypperlig chans för mig att utveckla min visuella talang och att skapa en produkt som förbättrar mina chanser att bli antagen till programmet. Varför just inom visuell kommunikation beror på min passion för detta ämne. Då man tar del av mitt examensarbete kommer man att stöta på detta visuella – både i själva layoutarbetet för texten, men även i mina produkter – boken Valter klär sig fin, respektive Valter leksaken. Då man läser examensarbetet "Valter klär sig fin" stiger man alltså in en liten del i könsdebatten, in i min illustrationsvärld, men även in i mitt eget hem. Om man ser riktigt noga på arbetets illustrationer kan man upptäcka objekt från boken om Valter, attribut från min egen värld och även föremål examensarbetets text behandlar. Detta är ett grafiskt betonat arbete. Man kliver in i ett examensarbete, men även in i en bilderbok.

Välkomna!

Syfte

Ta ett steg in i illustrationsvärlden

Testa på att arbeta med en författare

Arbeta med ett projekt som ger mig nytta i framtiden

Mål

Öppna någons ögon gällande problemet med barn och genus

Göra en liten insats inom barn och genusdebatten

Utveckla mig själv inom grafisk formgivning

Källor

I examensarbetet har jag försökt prioritera tryckta källor framom källor från internet. Detta har dock varit svårt på grund av att genusfrågan är väldigt ny. Det finns ett drös med olika debattsidor på internet, som tyvärr inte skulle klassificeras som goda källor och ännu existerar det böcker som behandlar ämnet. Därmed har jag utgått främst från boken "Ge ditt barn 100 möjligheter istället för 2" skriven av Kristina Henkel och Marie Tomicic 2009.

Avgränsningar

Genusdebatten är bred. Den tar upp allt från hen till jämställdhet mellan kön, och genus kopplat till pedagogik. Jag har gjort avgränsningar och ger läsaren en kort bakgrund till problemet med barn och genus och därefter fokuserar jag främst på genusproblem kopplade till min studieinriktning beklädnad. Jag tar även upp korta teorier om varför klänningen kanske uppfattas som ett kvinnligt plagg, behandlar tre inspirationskällor till mitt illustrationsarbete och beskriver min arbetsprocess med Valter klär sig fin och min biprodukt Valterdockan. Arbetet avrundas med en genusanalys av boken, barnens och Bross åsikter om slutresultatet och avslutas med tankar om projektet.

han
hans
hens

Bakgrund

Bakgrund

För att förstå varför pojkar inte klär sig i klänning eller kjol i dagens samhälle måste man gräva djupare. Vilka stereotyper finns för en pojke respektive flicka idag? Om man beskriver en typisk pojke nämner man ofta ord som aktiv, modig och busig medan flickor beskrivs med ord som till exempel duktig, snäll, rar och försiktig. Pojkar skall leka vilda lekar utomhus, klättra i träd och busa och flickor ska leka snällt inomhus med dockor eller pyssla.

Boken *Ge ditt barn 100 möjligheter istället för två* fokuserar på genuskrux, eller genustabbar (handlingar vi obemärkt gör som begränsar barnet och skapar flickor respektive pojkar) och ger tips på hur man kan undvika dem. Boken lyfter upp genusfällor som kan hittas till exempel i leksaker, kläder, komplimanger och vänskap. Jag har fokuserat och studerat de fällor som jag anser är relevant för mig; Kläder, färger och sagor.

Tyvärr har människor alltid varit rädda för det som klassas ”onormalt”. Detta faktum kombinerat med allmänhetens tro att barnens kläder formar dem har resulterat i en oro för

homosexualitet. Idag klassas inte homosexualitet mera som en sjukdom och ett samkönat par får gifta sig i alla nordiska länder förutom Finland där registrering av partnerskap är den enda möjligheten (Lausamo 2013). Trots att människorna börjat acceptera homosexualitet finns denna rädsla hos många. I boken ”ge ditt barn 100 möjligheter istället för 2” tas även detta fenomen upp. Författarna menar att detta är galenskap och skriver i boken enligt följande; ”Homosexuella män går inte nödvändigtvis i klänning och långt ifrån alla heterosexuella kvinnor gillar att ha på sig klänning.” (Henkel & Tomicic` 2009, s. 76)

Man kan fråga sig själv; hur skulle ett plagg påverka användarens sexuella läggning? En annan rädsla som eventuellt spelar roll kan vara mobbning eller utanförskap. Föräldrar vars söner vill klä sig i klänning tror och fasar för att barnet skulle bli lämnat ensamt och retat. Ett litet barn iklätt klänning är kanske mer acceptabelt. Då anses barnet sött och gulligt, men efter några år är det inte mer lika lätt för pojkar att klä sig i klänning eller i kjol. (Henkel och Tomicic` 2009, s. 75)

Figur 2, Bakgrund

Barnkläder och genustabbar

Boken Ge ditt barn 100 möjligheter istället för 2 tar även upp ämnet som är relevant just för mig - den feminina klänningen. I kapitlet ”Man får vara lite egen” berättar skribenterna att plagget inte alltid varit bara för flickor, utan att pojkar förr har klätt sig i kolt - ett klänningsliknande plagg.

Idag börjar det bli mer och mer acceptabelt för pojkar att klä sig i alla färger. Trots detta är färger tydligt uppdelade i pojk- och flickfärger. I boken menar skribenterna att barn redan vid 4 års ålder uppfattar färgen rosa som en flickfärg och färgen blå som en pojkfärg. Detta anser jag att är konstigt, med tanke på att rosa användes allra först av män. (Henkel & Tomicic` 2009, s. 60)

Barns kläder pryds även med olika tryck beroende på kön. Ofta är pojkarnas kläder dekorerade med tryck som visar något tufft; superhjältar eller otäcka djur till exempel. Saker eller personer som kan förknippas med action och hård fart. På flickornas plagg kan man däremot se vackra eller söta saker; katter eller blommor till exempel. Boken Ge ditt barn 100 möjligheter istället för två, tar upp exemplet med det nyligen populära

tryckmotivet dödsskallen. Förut var detta tuffa objekt endast menat för pojkar i olika åldrar. Förvånansvärt blev dödsskallen en dag ett populärt motiv i flickornas mode, och plötsligt pryddes de flesta flickplagg med dessa tuffa tryck. Det som dock skiljde sig från pojkarnas kläder var att flickornas dödsskallar var smyckade med rosetter, glitter och tofsar. Dödsskallarna hade med andra ord ändrats och gjorts mer feminina då plagget var menat för flickor. (Henkel & Tomicic` 2009, s. 66)

Det sägs att en bild säger mer än tusen ord, kan det vara på det viset att vi bemöter barn olika beroende på plaggets tryck? Vi ger kommentarer till en pojke och beskriver honom som ”jättetuff” då han klär sig i en t-skjorta prydd en superhjälte eller kallar en flicka iklädd prinsesstryck ”vacker och söt” – detta är ett obemärkt sätt vi formar flickor respektive pojkar idag. (Henkel & Tomicic` 2009, s. 66)

Komplimangerna resulterar i att barn lär sig tidigt vad de skall klä sig i för att få uppmärksamhet och bekräftelse. Barnen förknippar dessa komplimanger till något bra,

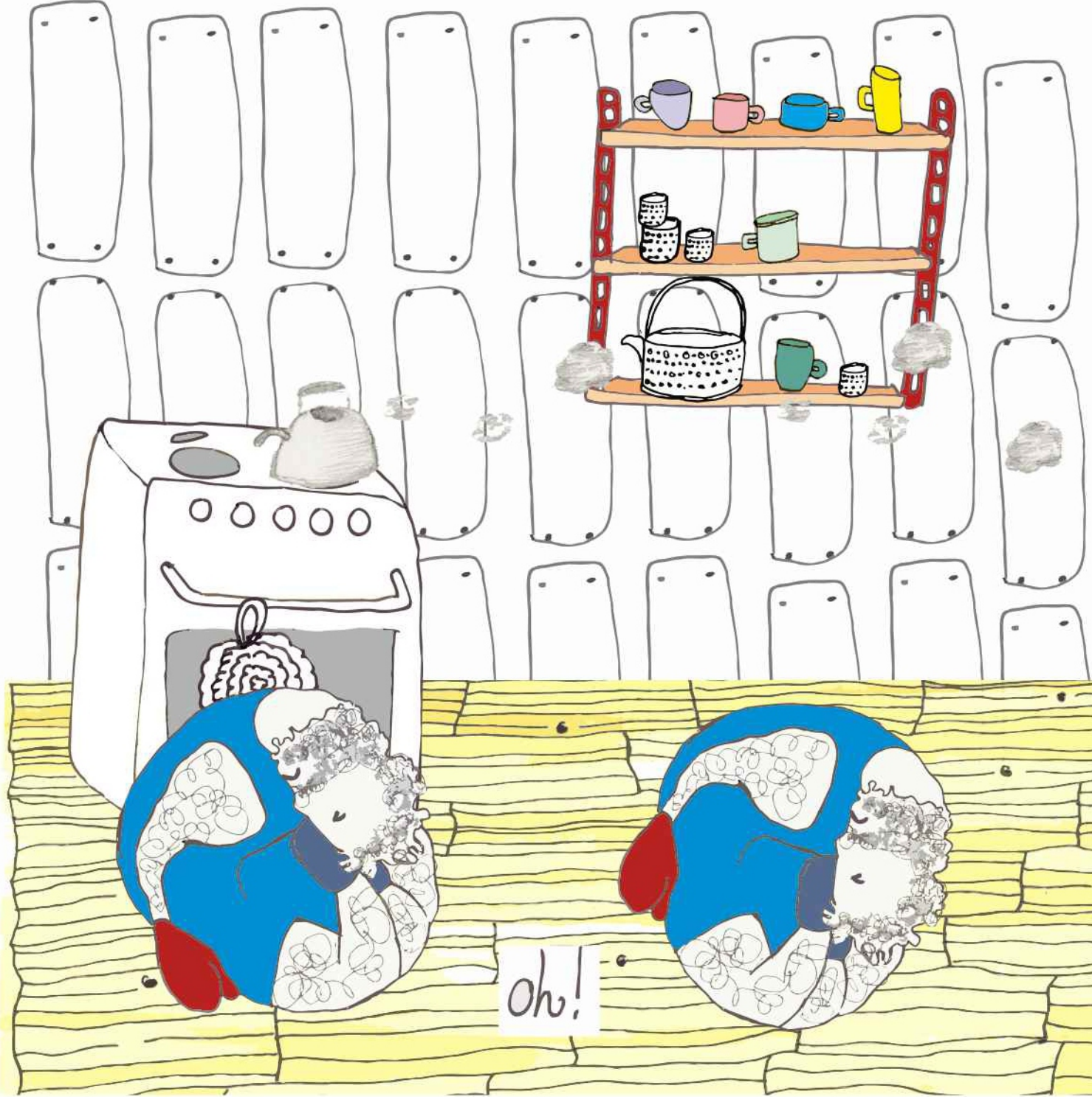
att de lyckats med någonting vilket kan leda till en tidig utseendefixering. En annan nackdel med dem är att barn iklädda byxor och t-skjorta inte får lika mycket komplimanger som en flicka iklädd klänning. Kanske det är dags att ge komplimanger som syftar på klädernas funktion eller syfte istället för dess utseende. Ge en pojke iklädd Batman t-skjorta komplimangen ”Oj vilken skön tröja du har”, istället för ”Oj vad tuff du är i din t-skjorta”. (Henkel & Tomicic` 2009, s. 72)

Författarna för boken ”Ge ditt barn 100 möjligheter istället för två” har 29.1.2013 även publicerat artikeln ”Tajta kläder får flickor i förskoleåldern att vilja banta” på internetsidan www.debatt.se, som tar upp problematiken kring barn och genus. I artikeln menar skribenterna att stora klädföretag tillverkar barnkläder i olika storlekar för pojkar och flickor. I ung ålder, innan barnet utvecklats, har pojkar och flickor i stort sätt likadana kroppar, så varför är pojk- och flickkläder olika? Arbetsgruppen undersökte detta fenomen och fokuserade sig på fyra stora och olika klädföretag, H & M,

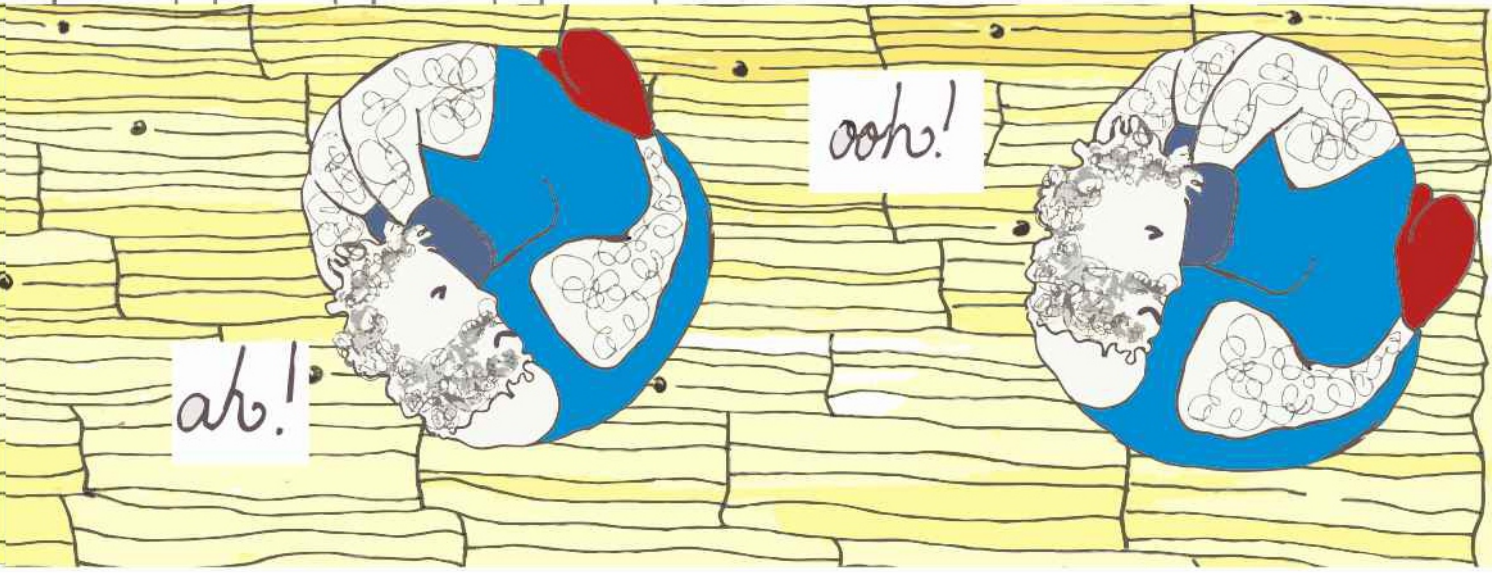
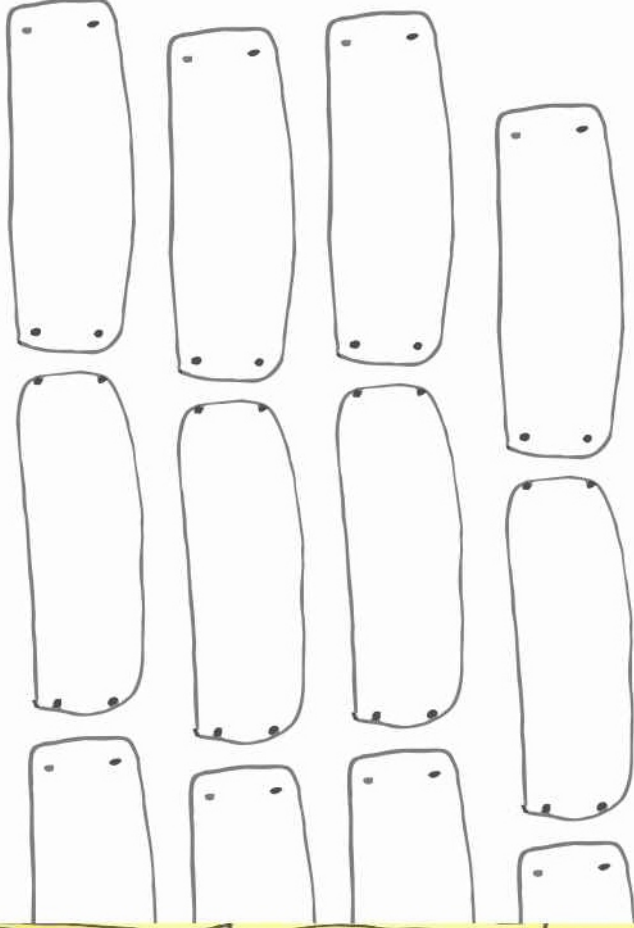
Lindex, KappAhl och Polarn o. Pyret. De flesta klädbutiker ansåg att det beror på modet. Det är alltså mode som gör att flickor skall ha tajta kläder och lågskurna jeans, medan pojkar får gå i lösa och sköna kläder. Polarn o. Pyret hade dock en annan åsikt och tillverkar därför barnkläder där pojk- och flickkläder är i samma storlek.

I artikeln kan man läsa att passformen på flick- och pojkkläder är olika. Pojkars kläder är mycket lösare än flickors, vilket resulterar i att pojkar ges en större möjlighet att kunna klättra, busa och brottas i sköna löst sittande kläder. Flickors kläder är däremot mycket mindre, mer tajta och byxorna är lägre skurna. Vi som konsumenter som köper dessa plagg och butikskedjorna som tillverkar dem formar på detta sätt flickorna till mer försiktiga, lugna och ger dem inte samma möjlighet till ett busigt och vilt liv.

Barnklädesbutiker idag är även i största del uppdelade i pojk- respektive flickavdelningar. Detta får var och en av oss att tro att flickor och pojkar i grund och botten är olika.

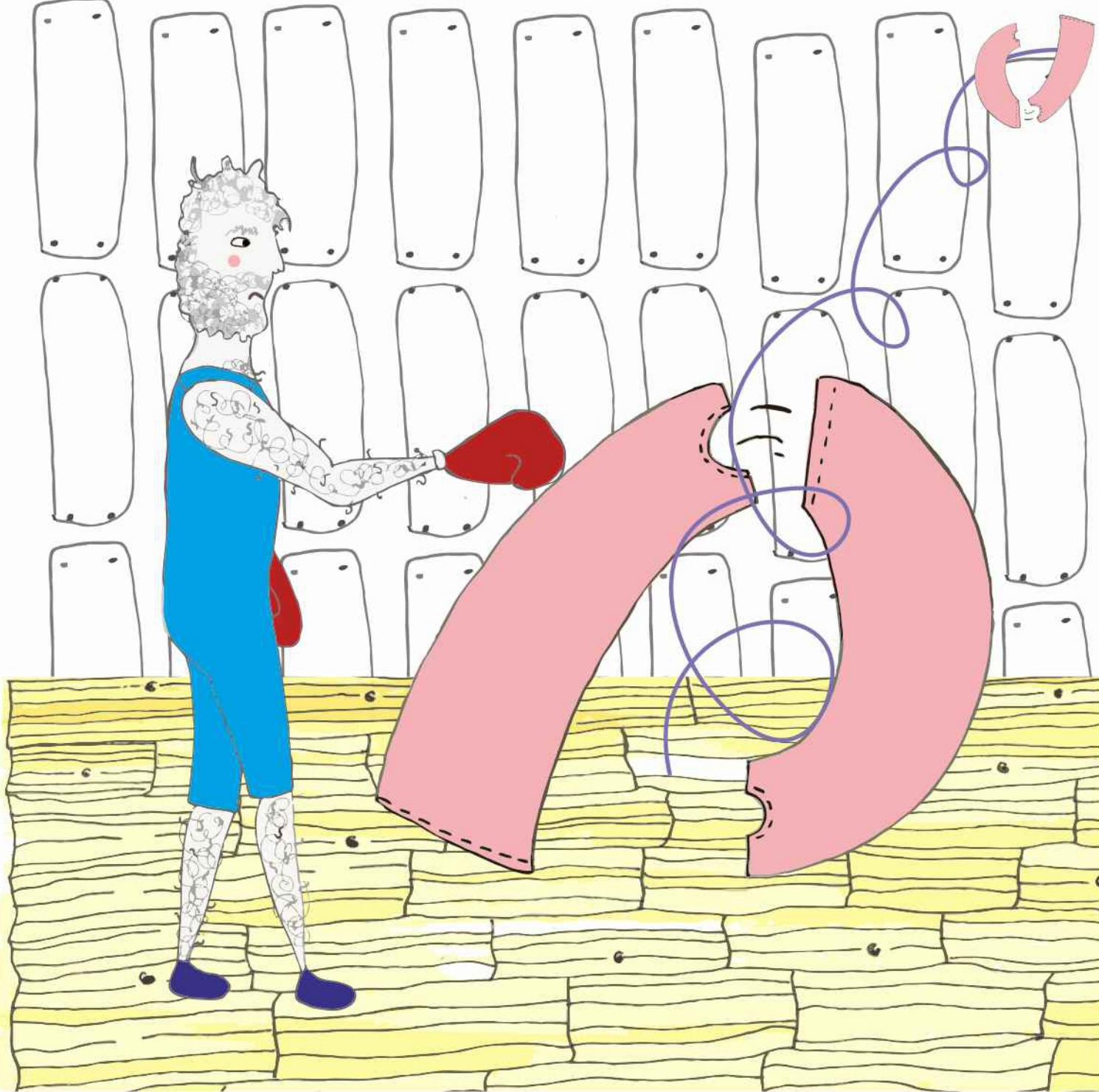

Oh!

ah!

ooh!

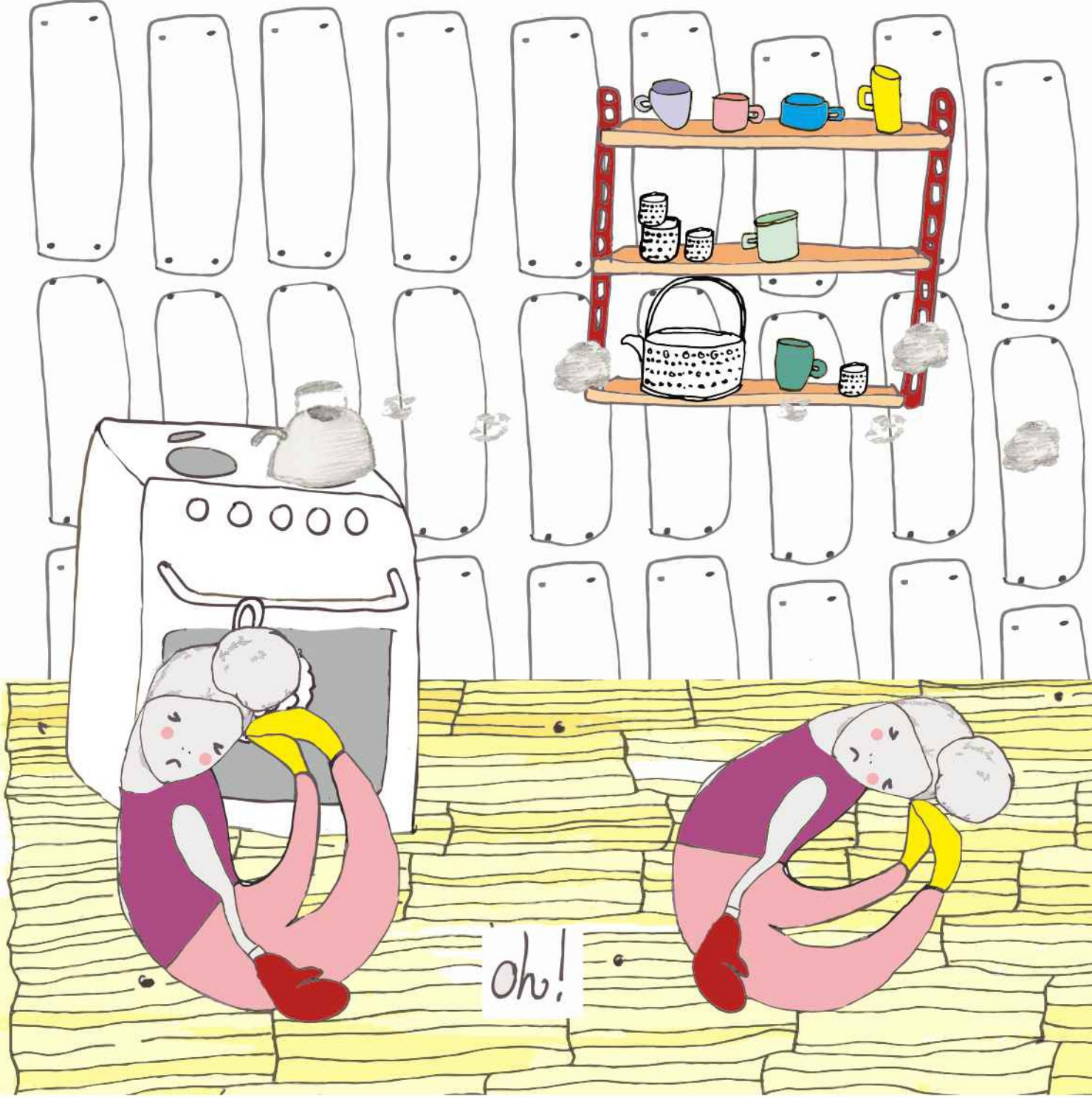

Kampen med mannen och klänningen

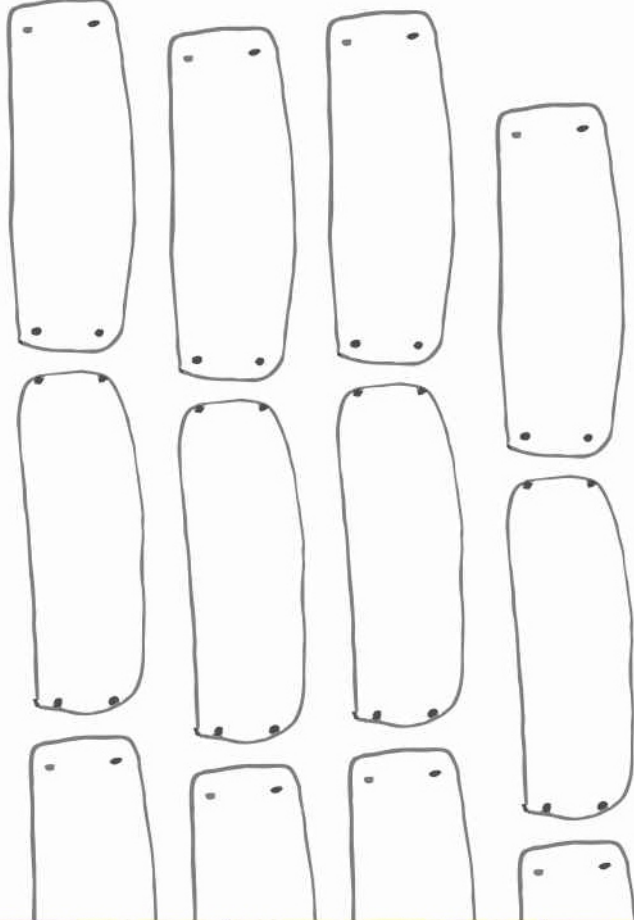
Innan 1900 var det vanligt att män var iklädda kjolar. Om en man i dagens samhälle skulle klä sig i en kjol, måste det finnas en god anledning varför han har på den. Till exempel kilten som symboliserar den skottiska traditionen eller en alba som visar upp den religiösa tron. (Porter 2002)

Trots att de flesta män som klätt sig i kjol anser att det är ett skönt plagg, speciellt en varm sommardag måste det finnas en större orsak bakom klädvalet. Kjolen som varit ett naturligt plagg för män under 1600-1800 talet försvann ur männens garderob och i slutet av 1900-talet förvandlades plagget till ett chockverktyg. (Porter 2002)

Man har även sett män iklädda kjol med målet att få uppmärksamhet och uppståndelse. Kändisar som den kända fotbollsspelaren David Beckham har setts iklädd sarong och den legendariska rocksångaren Kurt Cobain chockerade sin publik iklädd en väldigt feminin klänning. (Porter 2002)

oh!

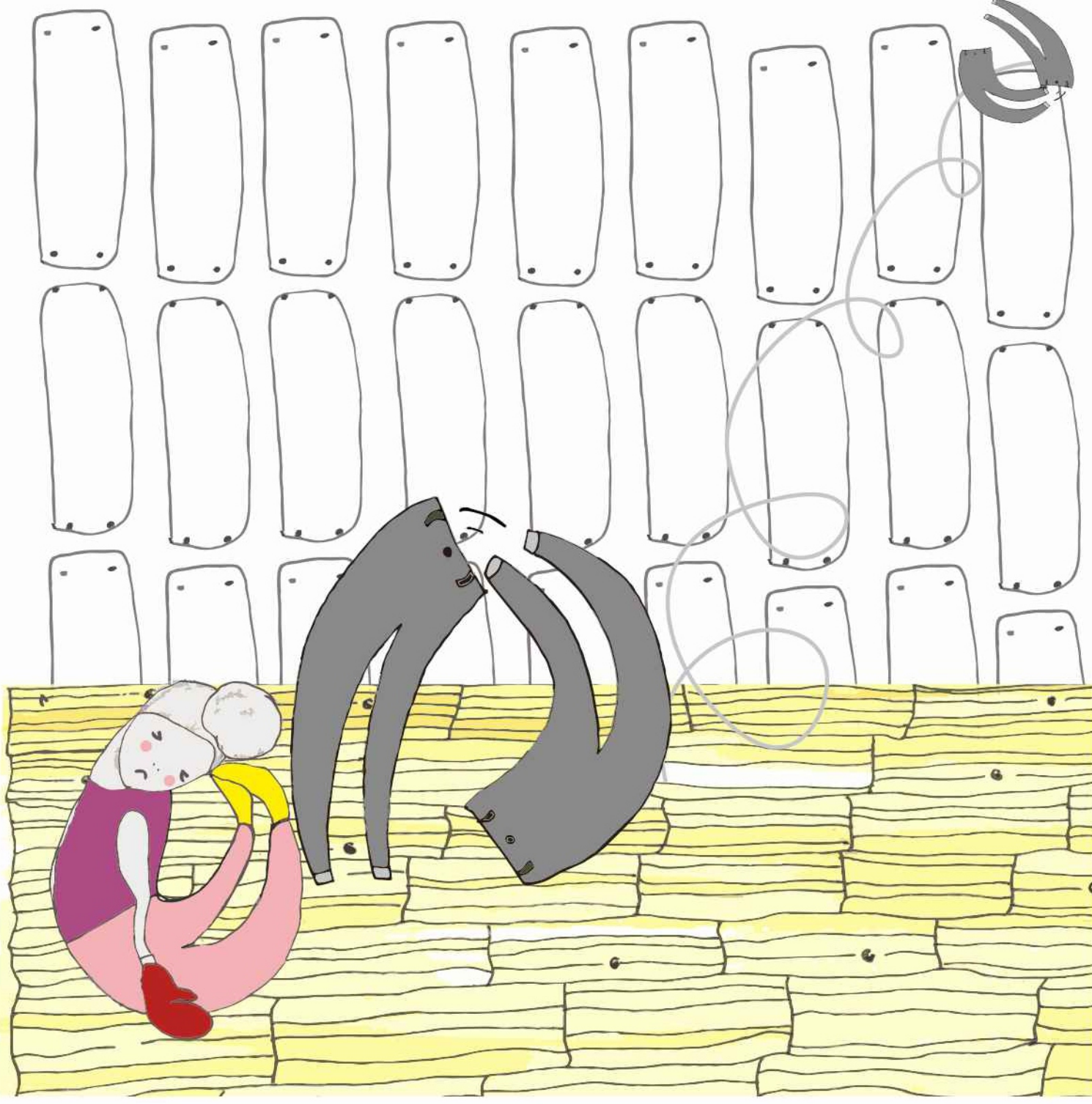

ah!

ooh!

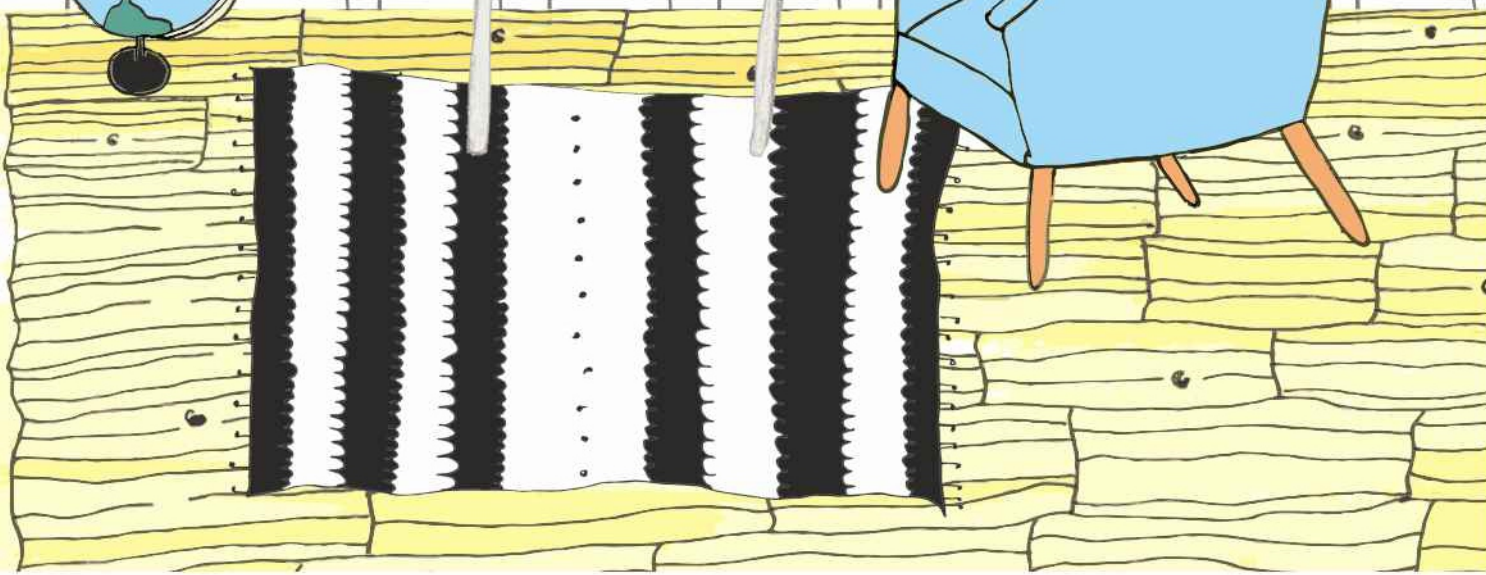
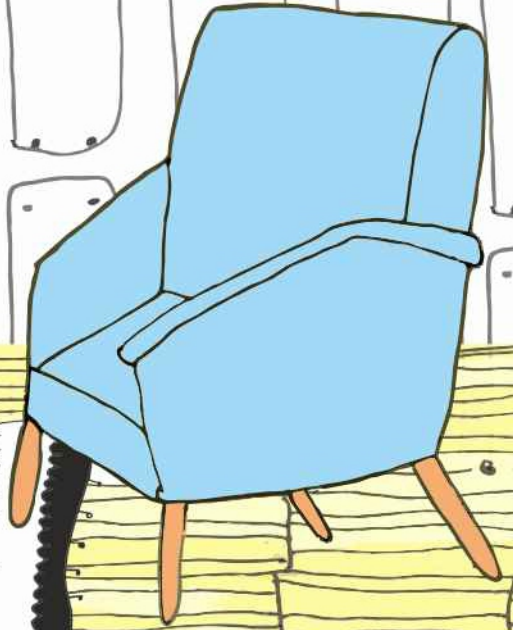
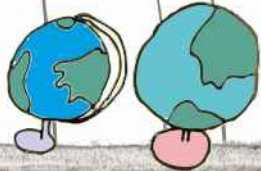

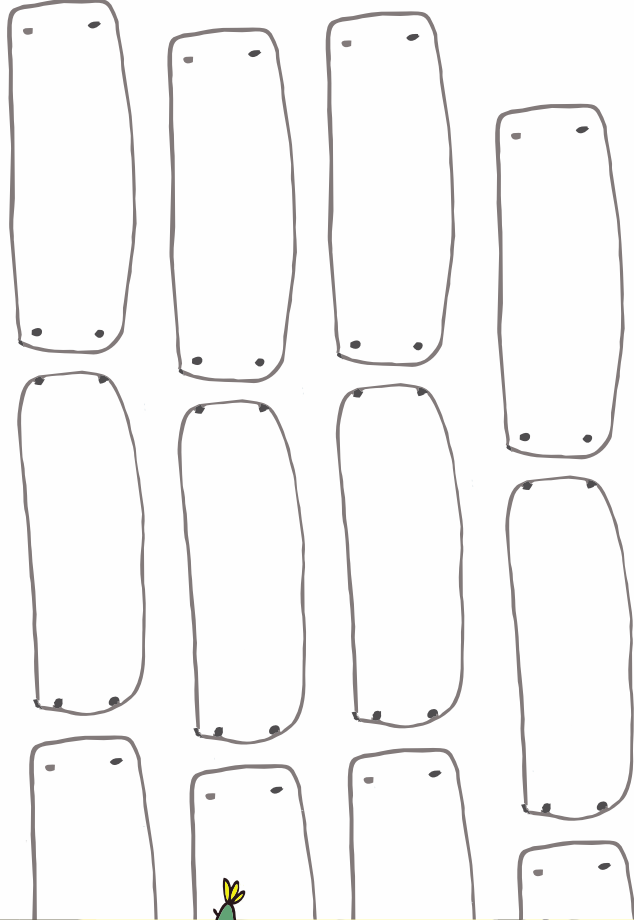
Kampen med kvinnan och byxorna

Man kan dra likheter med mannens svårigheter idag att klä sig i kjol eller klänning med den tidigare problematiken kring kvinnor och byxor. Idag kan man inte förstå att byxor inte alltid varit ett klädesplagg för kvinnor, då ett par byxor idag hör till de flesta kvinnors basgarderob.

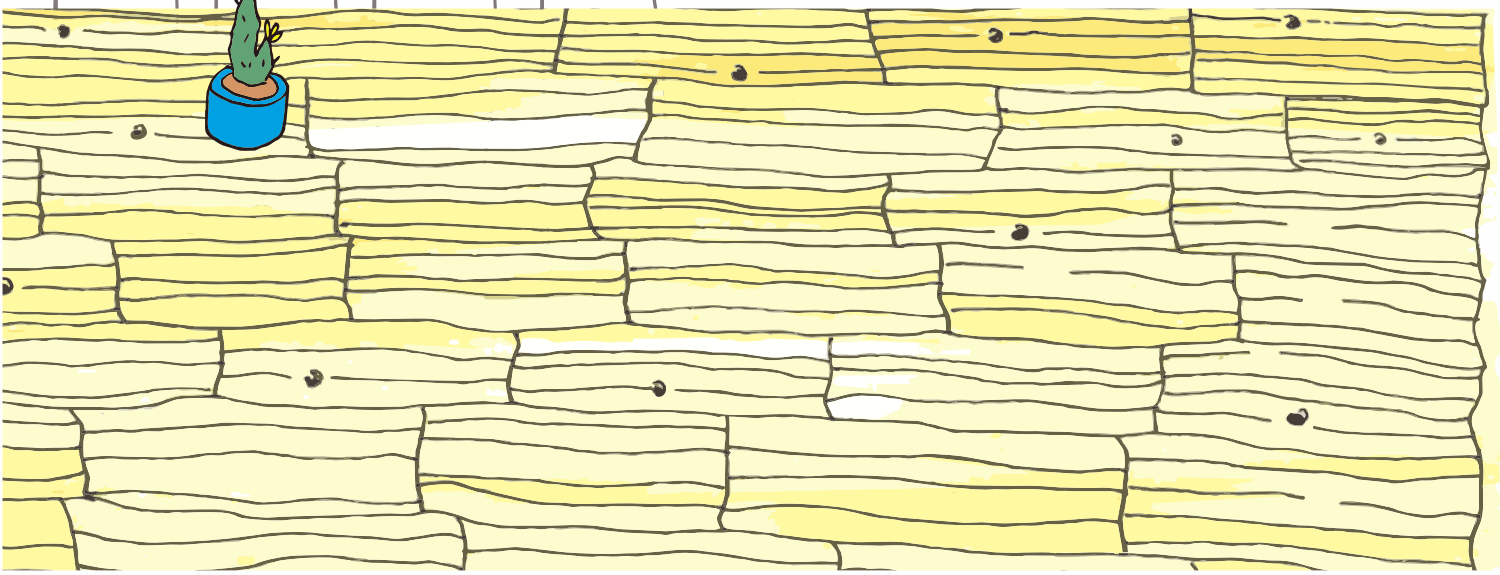
1920-talet kan kallas frigörelsens tid i kvinnomodet. Kvinnorna förvandlades till ungarflickor: håret blev kort, läpparna röda och kläder som tidigare bara varit för män klädde flickorna. Denna nya subkultur kallades La Garconne. (Birde 2009, s.20)

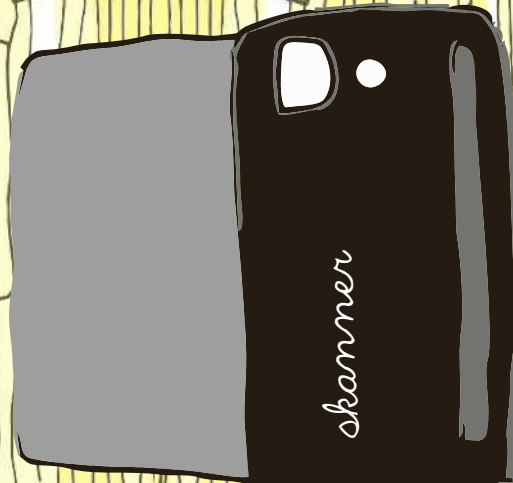
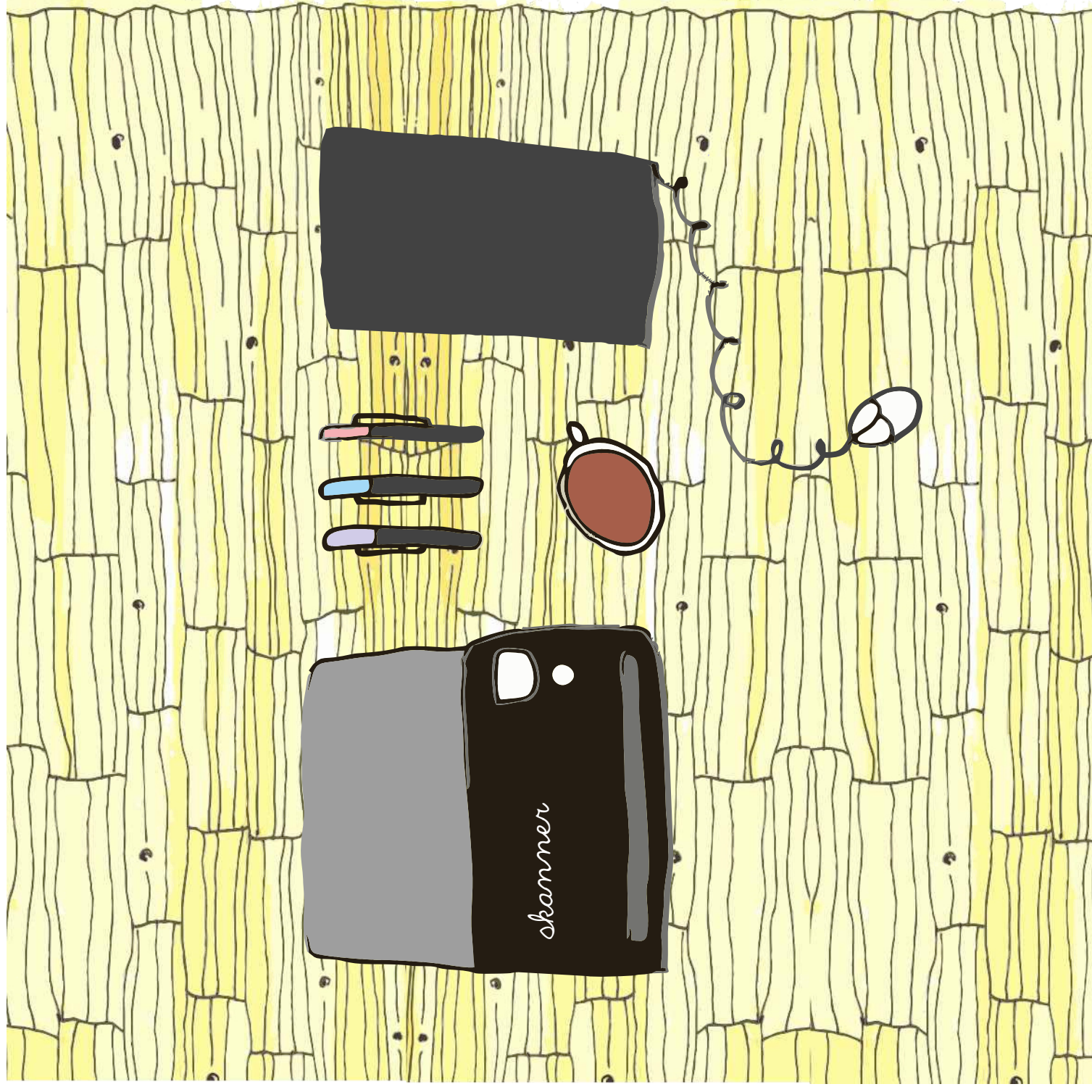
Trenden fortsatte in på 1940-talet. Andra världskriget hade börjat, vilket resulterade i att kvinnorna började arbeta då männen inkallades i krig. Kvinnomodet inspirerades därmed av militäruniformerna och byxor blev ett mer vanligt plagg för kvinnor. (Birdie 2009, s. 42-43) Efter detta har byxorna blivit mer och mer vanligt plagg bland kvinnor.

inspiration

Inspiration

Innan jag påbörjade min planeringsprocess av *Valter klär sig fin*, bestämde jag mig för att inte bekanta mig med redan existerande bilderböcker. Jag ville skapa något eget, och undvika att obemärkt styras mot ett visst håll. Min arbetsprocess inleddes direkt då vårterminen anlände. Innan detta hade vi haft jullov och under denna period hade jag redan börjat rita upp boken i mitt huvud. Arbetsprocessen kan beskrivas med orden; soffa, *kaffekopp*, dator, skanner och tuschpenna. I två veckors tid ringde väckarklockan tidigt och arbetet var i full gång. Detta var en intensiv och ansträngande period, men det var väldigt roligt och givande. Att arbeta hemifrån var ett naturligt val på grund av att det är där jag arbetar bäst. Trots att jag inte bekantade mig med olika bilderböcker innan arbetsprocessen började, finns det somliga illustratörer och barnböcker som alltid inspirerat mig. Man vet aldrig, men dessa har kanske omedvetet hjälpt mig i mitt eget illustrationsarbete och om man undersöker *Valter klär sig fin* och mitt examensarbete, kan man troligtvis hitta små likheter med dessa verk. Dessa böcker och

illustratörer har jag valt att kort lyfta upp i mitt examensarbete.

Dunderlunds bästa bokstav

Om man vill bläddra i en inspirerande bilderbok med vackra illustrationer skulle jag troligtvis nämna *Dunderlunds bästa bokstav* allra först. Boken handlar om en gammal gubbe, Dunderlund, på sin jakt efter sin favorit bokstav. Den är skriven av Åsa Lind och illustrerad av Sara Lundberg. Berättelsen är väl skriven, men det är illustrationerna som fångat mitt intresse. Sara Lundberg har lyckats skapa personliga bilder som gör att läsaren lär känna huvudpersonerna direkt. Även här är illustratören en mästare på att kombinera olika tekniker.

Man kan hitta målade uppslag, utklippta objekt, föremål ritade med blyertspenna och så vidare.

Dunderlunds favoritmat är rökt fläsk på hårt bröd. På min favoritsida i boken kan man som läsare betrakta då han avnjuter en sådan smörgås (se tavlan på sid. 28).

(Lind 2009)

Figur 3, Dunderlunds bästa bokstav

Raska på, Alfons Åberg

En av mina favoritfigurer i barnböcker har genom hela mitt liv varit en pojke som faktiskt är väldigt könsneutral. Han är inte en ”typisk” pojke, utan han är lite egen – Alfons Åberg. Böckerna är skrivna av Gunilla Bergström och bilderna är illustrerade av författarinnan själv. Texterna är enligt mig alltid lite finurliga, men det som fångat mitt intresse är, även här, böckernas illustrationer. Detta är kanske inte så konstigt då man på Alfons Åbergs hemsida kan läsa att författaren ser sig själv mer som en illustratör än författare.

Det som är spännande med Bergströms illustrationer är att hon kombinerar ett drös olika tekniker. I böckerna om Alfons är största delen av teckningarna ritade för hand, men ibland kan man hitta fotorealistiska och inklippta objekt. Jag har bekantat mig med boken *Raska på, Alfons Åberg*, för att få en inblick hur Gunilla Bergström går till väga i sitt illustrationsarbete.

Då man betraktar boken kan man hitta en salig blandning av olika tekniker. Det finns bilder ritade för hand, väggar skapade med dator och objekt som är fotorealistiska. Denna blandning av olika tekniker skapar, enligt mig, en rolig och spännande atmosfär. Det som Bergström lyckats mest med är bokens väldigt personliga karaktärer. Alfons verkar vara en mycket trevlig liten pojke, och jag tror att vem som helst skulle vilja ha Alfons pappa som sin egen pappa. (Bergström 1997)

Figur 4, Alfons Åberg

"- Var är vi?
- Här nämstans."

Figur 5, Olli och Mo

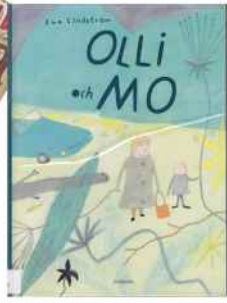
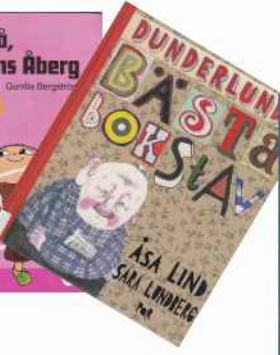
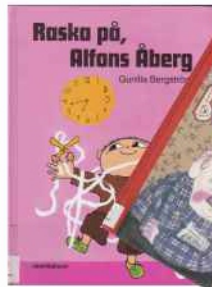
Olli och Mo

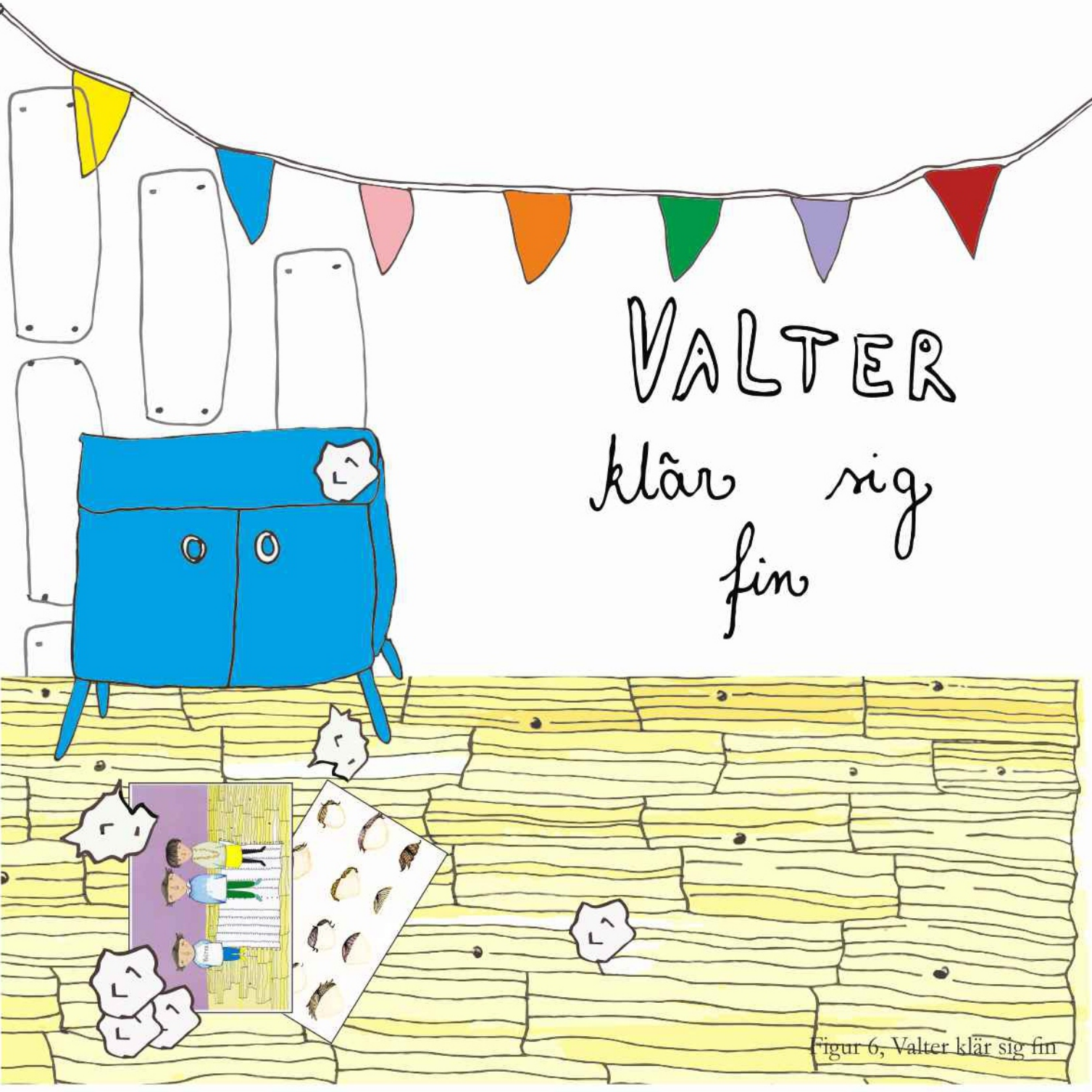
Olli och Mo är en barnbok skriven och illustrerad av Eva Lindström. Författaren är likt Gunilla Bergström även välkänd för sina finurliga texter och unika illustrationer. På Alfabetas Bokförlags hemsida kan man läsa att hon vunnit många priser för sina verk.

Av alla Eva Lindströms inspirerande böcker valde jag att fokusera mig på boken Olli och Mo. Boken handlar om Olli och Mo som skall på utflykt, men tappar bort sig (se bild sid. 31).

Det som fascinerar mig med Lindströms bok Olli och Mo är även här författarens förmåga att på ett harmoniskt sätt kombinera tekniker av olika slag. Då jag betraktar boken kan jag dra slutsatsen att de flesta objekt är skapade med blyertspenna, men man kan även upptäcka andra tekniker som till exempel målade objekt. Lindström är även en mästare på att skapa roliga och spännande landskap som suger in läsaren i berättelsen.

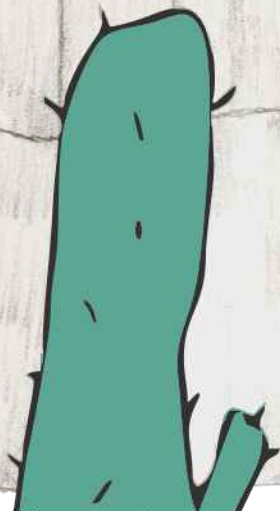
(Lindström 2012)

VALTER
klär sig
fin

figur 6, Valter klär sig fin

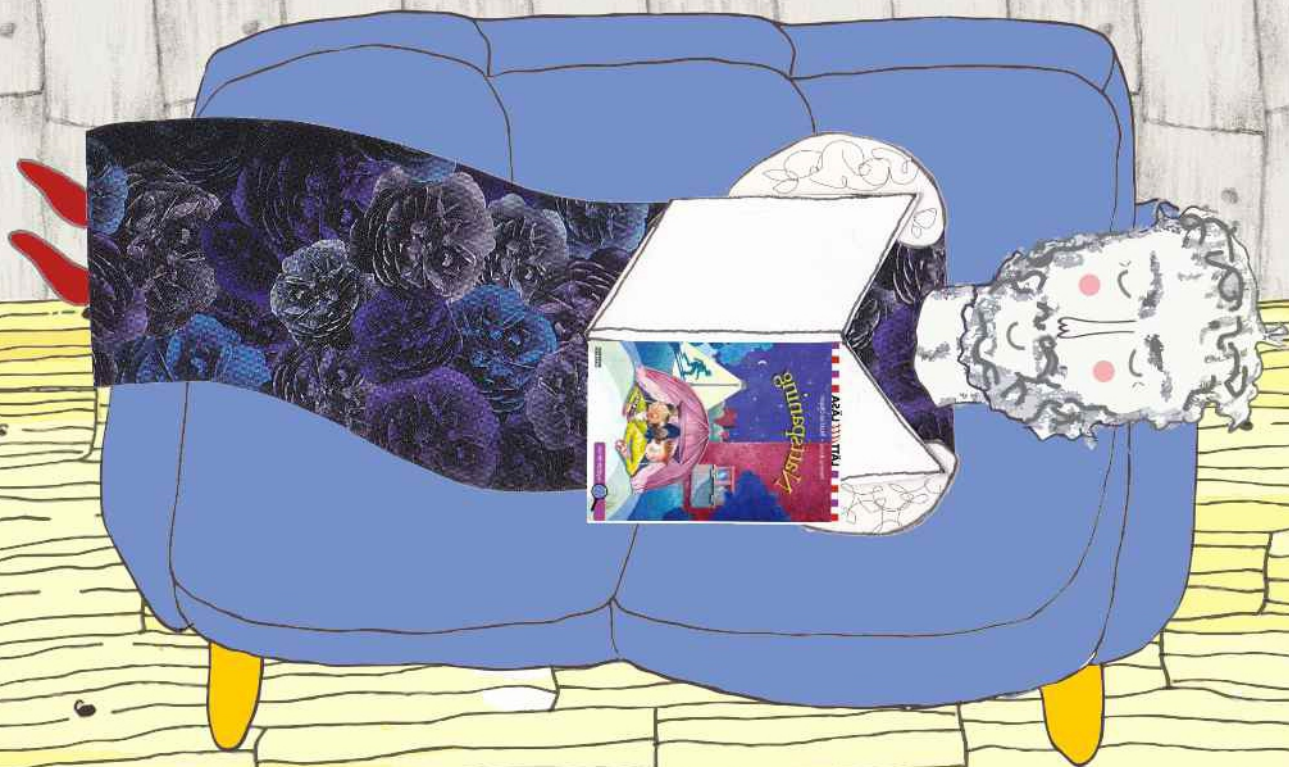
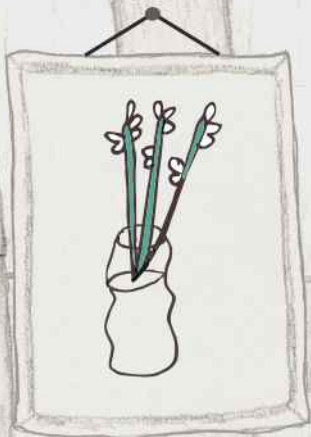

Uppdragsbeskrivning

Att jobba för ett mer könsneutralt samhälle, speciellt då det gäller barn och deras omgivning, är något som jag i mitt designarbete tar i beaktande. Detta ämne gällande barn och genus är även något som jag arbetat med tidigare under min studietid där jag planerat en unisex barnkollektion med namnet Hen. I mitt examensarbete kommer jag att jobba vidare genom ett samarbete med författaren Helena Bross.

Bross delar samma åsikt som jag i barn och genus debatten, och anser att hysterin är alldeles överdriven. Varför skulle en pojke inte kunna klä sig i klänning till exempel? Helena Bross har därmed skrivit en berättelse om Valter som är 6 år och inte vill klä sig i spända byxor, utan klänning. Min uppgift har varit att ge ett ansikte till Valter och illustrerat barnboken ”Valter klär sig fin”. Därefter har jag besökt Cygnaeus lågstadieskola, där jag observerat då klassläraren presenterat boken för elever i årskurs 1-2. Jag som observant har undersökt om hur barnen reagerat till Bross berättelse och till mina illustrationer.

Examensarbetet avslutas med en produkt som kan kombineras med boken och skapa ett Valter klär sig fin-kit. Produkten är ett sett bestående av en Valterdocka, några klänningar, nål och tråd. Meningen med detta kit är att barnen på ett roligt sätt förhoppningsvis bli mer acceptabla med tanken att pojkar klär sig i klänning.

Figur 7, Helena Bross

Helena Bross

Helena Bross är en mycket talangfull och van skribent, och man stöter ofta på hennes böcker i olika skolor eller på bibliotek. Hon har arbetat som både författare och lärare och kommer ifrån Täby, Stockholm.

Författarens start på karriären var dock inte så lätt som man kunde tro. Då Helena själv satt i skolbänken kom det fram att hon lider av dyslexi. Hon började i en läsklass som var menad för elever med skriv och lässvårigheter. Då Helena lärt sig både att läsa och skriva väcktes hennes passion för att skriva berättelser av olika slag och detta resulterade i att Helenas första bok publicerades 1978 och idag har hon skrivit flera barnboksserier som till exempel Minimysterierna, Klass 1 B och Solgatan 1.

(Bross, *Välkommen till min bemsida*)

Att samarbeta med Helena har varit en fröjd. Jag tog kontakt med henne på hösten med ett förslag om att arbeta med en historia som skulle handla om en pojke som klär sig i klänning. Min idé var att Helena skulle skriva

berättelsen och att jag därefter skulle skapa illustrationer till texten. Helena nappade direkt på idén och bad mig ringa henne direkt. Under arbetets lopp har vi hållit kontakten kontinuerligt. Bross gav mig helt fria händer med illustrationsarbetet och vi kom överens om att texten skulle vara kort, ca 2 A4:or.

*"Vilken fin Valter! Det ska bli spännande att
få se honom i klänning. " - Helena Bross
om den slutliga Valter*

Valter

Innan mitt illustrationsarbete inleddes meddelade Helena att jag helt har fria händer både i skapandet av Valter och även med att bestämma hans ålder. Jag ville att Valter skulle ha ett utseende som betraktaren skulle uppfatta som en snäll och söt pojke och att han inte skulle vara en ”typisk pojke”, utan mer könsneutral, likt min favoritpojke i sagornas värld – Alfons Åberg.

Jag arbetade mest med tuschpenna och skapade med dessa ögon, munnar, näsor och detaljer. Med vattenfärg färgades olika frisyrier och kläder. Att hitta den rätta Valter var det svåraste och mest tidskrävande momentet i mitt illustrationsarbete. Jag kombinerade en stor mängd frisyrier med olika ögon, näsor i olika former med både fundersamma och glada munnar - men till slut hittade jag honom! Om man slår upp examensarbetets bilagor, kan man se andra Valter alternativ jag funderade på (se sid. 57-62).

Vid skapandet av Valters kläder ville jag att de skulle vara neutrala, men att de även skulle ha några genustabbar. Valters tröja är målad i vattenfärg, hans byxor, mössa och sockor är gjorda med tusch och dator.

Valter ses endast från en vinkel, detta var ett medvetet val. Jag ville skapa en enkel och sammanhängande berättelse.

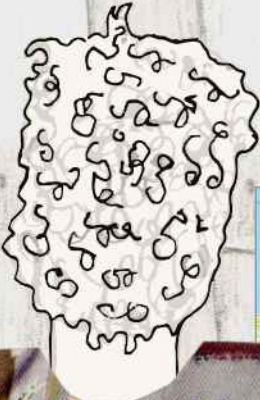
Omgivningen

Vid planeringen av omgivningen i boken tog jag tre aspekter i beaktande; jag ville skapa en mysig atmosfär som skulle få läsaren att vilja vara med i berättelsen, få in några finska detaljer för att visa varifrån jag kommer, och även visa mig själv och vad jag tycker om. Även här arbetade jag med tuschpenna och vattenfärger. Skannern blev under denna process min bästa vän då jag sprang fram och tillbaka till apparaten för att skanna in otaliga detaljer till omgivningen i boken.

Mitt hem är som en gott-och-blandat påse fylld med färggranna ljusslingor, pinnstolar i olika färger, slitet trägolv och gamla broderade kuddar. Inredningen följer inte någon speciell inredningsstil, utan det är fyllt med olika saker jag anser att är fina. Detta kan man även se i Valter klär sig fin, speciellt i Valters mammas och pappas sovrum som är fyllt med inslag från mitt eget hem. Man kan även upptäcka objekt som är inspirerade av viktiga personer från min omgivning. Valters mamma är till exempel klädd i min mammas favoritkjol.

Valters mamma samlar på Mariskålar i olika storlekar och färger. Mariskålarna som är tillverkade av det finska välkända företaget Iittala och representerar därmed varifrån jag kommer. Möblerna i boken som man även kan hitta i mitt eget hem är pinnstolarna, ljusslingan, Mariskålarna, sovrums bord och de broderade kuddarna. Färgvalet i boken var även ett arbetsmoment jag gav mycket tid. Att glada färger skulle dominera var ett måste.

genusanalys

Genusanalys av boken

Under min illustrationsprocess hade jag idén om att skapa en omgivning med, enligt mig och det jag studerat i ämnet barn och genus, typiska genustabbar. Meningen med detta är att visa läsaren och kanske öppna hens ögon om hur uppdelat pojk- och flickvärlden är. De flesta tabbar kan hittas i texten men till exempel skyltarna ”Tuffa killar”, och ”Söta tjejer” symboliserar de typiska pojk- och flickstereotypierna som jag tidigare nämnt i texten. Att flickor beskrivs med ord som söta, hjälpsamma, känsliga osv. medan pojkar kombineras med ord som tuffa, starka och modiga t.ex. (Henkel och Tomicic` 2009, s. 39).

I klädavdelningen för flickor kan man se alla regnbågens färger, medan pojkavdelningen domineras av färgerna: grå, blå och grön. Jag ville även visa dessa färgstereotyper i karaktärernas kläder. Pojkar klär sig oftast i plagg i en mörkare och murrigare nyans än flickor. Därför är Valter iklädd en murrig brun tröja och murrigt gröna byxor. På väggen i mammans och pappans sovrum kan

man se ett porträtt av Valter, även där är han iklädd den pojkiga färgen blå. De klargula strumporna symboliserar dock Valters försök att vara lite egen. Valters pappa är iklädda typiska ”pojkfärger”, en blå tröja, gröna byxor och ljusblå strumpor. Även hans slipsförråd är fyllt med slipsar i dessa murriga och lite tråkiga färger. (Henkel och Tomicic` 2009, s.61)

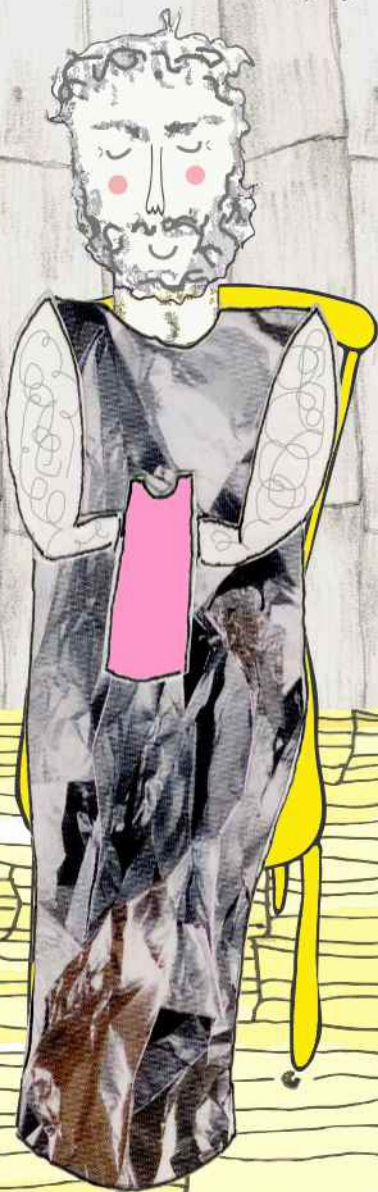
Produkt

Innan arbetet med examensarbete inleddes var det även meningen att projektet skulle avslutas med en kollektion bestående av klänningar för pojkar. Under arbetsprocessen började dock denna idé sakna mening. Ett mål med arbetet, både i texten och i illustrationsarbetet, har varit att försöka öppna någon läsares ögon, och få denna person att se hysterin med barn och genus. Att skapa en kollektion med klänningar för pojkar skulle med andra ord helt strida emot vad jag som skribent och formgivare egentligen försöker säga och uppnå. Jag vill inte att pojkar skall ha specialdesignade klänningar bara för deras kön, utan jag vill med boken och detta examensarbete jobba för en värld där pojkar kan gå med redan existerade klänningar. Att klänningen inte skulle vara ett plagg endast för flickor utan för pojkar också.

Dock ville jag skapa en produkt med rätt syfte som skulle kopplas till boken Valter klär sig fin. En produkt som skulle kämpa för en värld där pojkar också kan klä sig i klänning.

Jag kom på idén att skapa en produkt som skulle kunna säljas tillsammans med boken som ett kit. Jag ville förvandla Valter till en leksak, docka, som skulle kunna kombineras till en sagostund eller högläsning av boken. Detta ”kit” skulle innehålla en färdigt sydd Valter, nål, tråd och tygbitar som med några få stygn skulle förvandlas till en klänning. Dockan skulle ge barnen möjlighet att själva skapa en klänning till Valter och på ett roligt sätt leka med tanken att pojkar också kan klä sig i klänning.

trall la la la
trall la la la
trall la la

slutresultat

Välkommen

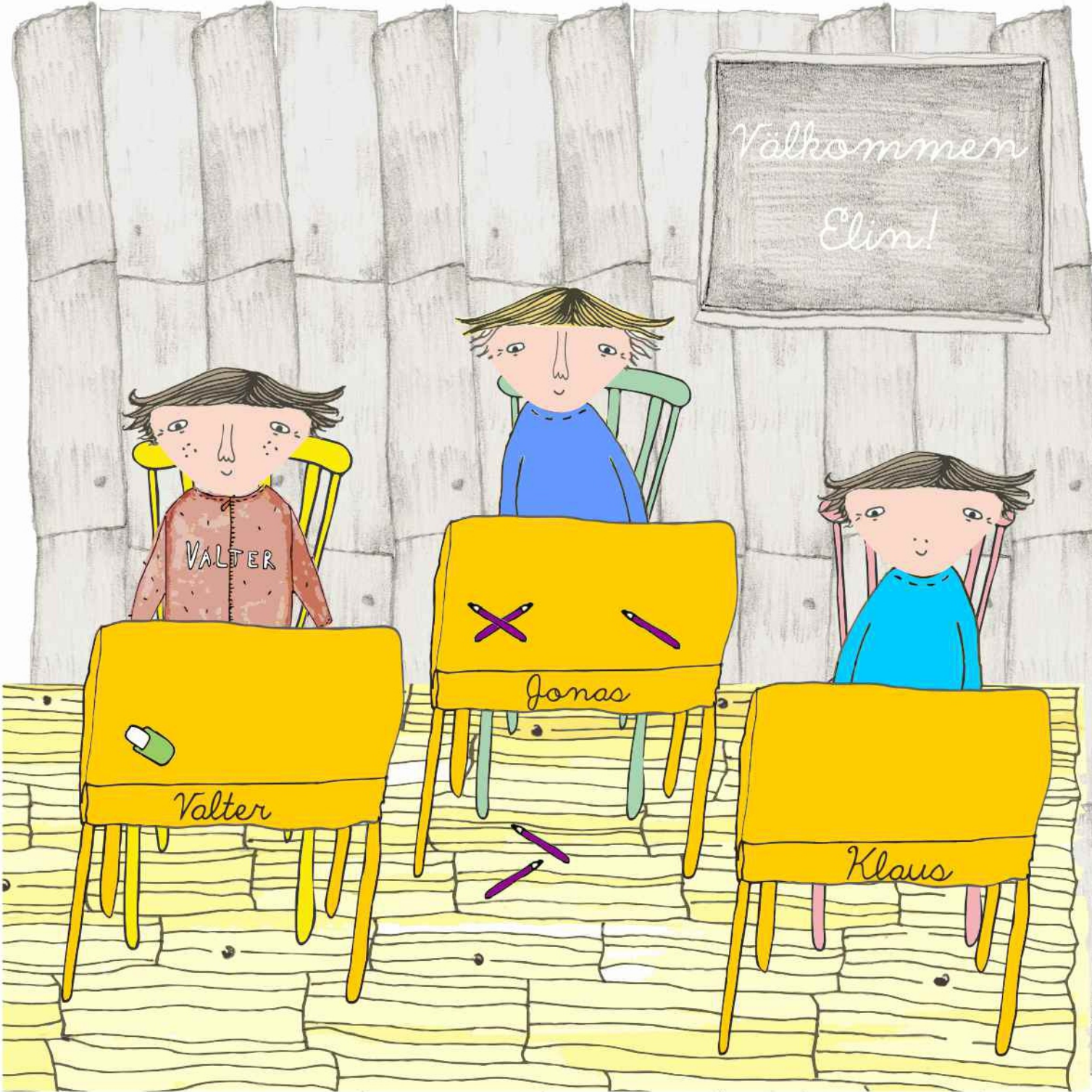
Elis!

VALTER

Valter

Jonas

Klaus

Barnens åsikter

I slutet av examensarbete besökte jag Cygnaeus lågstadieskola i Åbo för att få eleverna på årskurs 1 och 2 åsikter om Valter och hans klänningar. Jag presenterade mig, min bok och därefter läste läraren upp berättelsen om Valter medan jag observerade eleverna. Detta var ett måste på grund av att eleverna redan var så pass uppspelta och ivriga över mitt besök. Om jag skulle presenterat boken hade det troligtvis resulterat i att barnen skulle vara ofokuserade på berättelsen. En annan nackdel skulle även vara att eleverna inte skulle våga berätta allting till mig som ny i deras klassrum. Årskurs 1 beskrev Valter som en pojkgig flicka, eller flickpojke. De ansåg även att det var jätteroligt då Valter i slutet av boken testade olika klänningar. En liten flicka kastade sig till och med över sin pulpet i gapskratt. Då pojkarna fick frågan om de skulle våga gå iklädd klänning svarade de flesta ja. Somliga pojkar började till och med komma överens om att de skulle låna varandras klänning. I årkurs 2 var det lite annorlunda. Jag tror att

denna testgrupp var en aning för gammal för Valter klär sig fin, denna känsla fick jag direkt då jag klev in i klassen. De hade de musiklektion där en elev hämtat en cd-skiva av Dubstep bandet Skrillex som de lyssnade på. Eleverna tyckte dock om boken och historien om Valter. Pojkarna skulle dock aldrig klä sig i klänning, inte ens fast skolans rektor Nicke Wulff föreslog den briljanta idén om att gömma fotbollen under klänningen i en fotbollsmatch. Min styrka som formgivare med en passion för layout och illustration är att hitta visuellt estetiska metoder, men då det gäller en barnbok med barn och elever som målgrupp är det flera aspekter att ta i beaktande. Därför arbetade jag under hela arbetsprocessen sida vid sida med läraren som gav den pedagogiska synvinkeln på boken. En idé som kom från en av dessa medhjälpare var att texten inte borde vara skriven i skrivstil. Detta skulle resultera i att barn som ännu inte lärt sig läsa och skriva skrivstil inte skulle ha möjligheten att läsa boken.

Slutdiskussion

Jag drog tidigare i texten likheter mellan genus debatten och en berg- och dalbana, i slutet av detta projekt kan jag beskriva mina känslor om barn och genus på samma sätt. Jag inledde mitt arbete med en brinnande vilja att som formgivare göra det jag kan för att påverka. Då jag efter detta satt mig in i ämnet, läst artiklar, böcker, diskussionsforum och sett dokumentärer om genusdebatten är reaktionen den att jag skulle vilja gömma mig under ett täcke och glömma alltihop jag sett och hört. Denna debatt har enligt mig i viss mån gått för långt då vi måste införa genusdagis där barnen inte blir kallade han eller hon utan hen, eller föräldrar som inte berättar för någon vilket kön deras barn är. Det är inte det jag vill kämpa för eller det resultat jag strävar efter då det handlar om Valter och hans klänningar. Jag strävar inte efter en könlös miljö för våra barn, utan en mer könsneutral. Jag vill och arbetar för att de genustabbar jag tagit upp i texten skulle förhoppningsvist med tiden rinna ut i sanden. Jag vill, som namnet på boken jag studerat, att alla vuxna och föräldrar skall ge sina barn 100 möjligheter istället för 2. Att vi, vuxna och föräldrar inte skulle begränsa barnens möjligheter i deras uppväxt. Det har varit en otroligt spännande och givande resa med Helena Bross, Valter och hans klänningar. Då det gäller slutresultatet

av boken är jag otroligt nöjd och det gläder mig att min samarbetspartner Helena även är belåten med resultatet. Varje dag jag arbetat med boken har varit som en dag på en nöjespark – otroligt rolig. Det känns som om jag hittat min grej och nu vet jag hur jag skall fortsätta då jag klivit ut genom Yrkeshögskolan Novias dörrar. Om Göteborgs Universitets dörr blir den nästa att kliva in genom kommer jag troligtvis att jobba vidare med detta problem och fortsätta skapa produkter som skulle skapa denna könsneutrala miljö.

Både under arbetsmomentet med Valter och med resten av mitt examensarbete har jag utvecklats visuellt. Detta är som sagt ett grafiskt betonat arbete, vilket betyder att jag lärt mig nya illustrationsmetoder under hela arbetsprocessen. Mannen läsaren kan följa i mitt examensarbete kan tolkas som en symbol för mina tankar om genusdebatten, mannen och klänningen.

Hur framtiden ser ut gällande boken Valter klär sig fin är ännu oklar. Jag har fått tillåtelse av Helena att skicka boken till olika förlag, för att eventuellt gå i tryck.

Man kan uttrycka sig som man brukar säga på engelska:

Only time will tell.

Feedback från Helena Bross

14 02 26

Samarbetet med Elin Örså under hennes examensarbete.

När Elin tog kontakt med mig via mejl och frågade om jag kunde tänka mig att skriva en berättelse om en pojke som ville klä sig i klänning, tyckte jag att det var en rolig idé. När en av mina söner var liten tyckte han att det var väldigt orättvist att bara flickor fick vara lucia och han krävde absolut att få vara det. Kanske var det därför jag gillade Elins idé. Jag tyckte också att det var roligt att hon hade en så originell uppfattning om vad hon ville göra i sitt examensarbete.

Det är inte så vanligt att jag får uppslag och önskemål från andra när jag ska skriva en berättelse, så därför blev jag lite förvånad över mig själv att jag tackade ja till detta. Men jag tyckte att Elin verkade ha framåtanda och jag trodde att det skulle kunna bli en bra produkt. Ämnet kändes spännande och aktuellt.

Samarbetet har gått fint, fast på avstånd, eftersom jag bor i Sverige. Jag skrev berättelsen och Elin tyckte om den. Sedan dröjde det inte länge förrän hon sände tillbaka bild på

Valter (pojken i berättelsen) och hans familj. Jag gav positiv respons på bilderna och efter några veckor kom hela berättelsen med text och bild.

Det roliga med samarbetet är att berättelsen inte skulle klara sig alls utan bilder, för det viktiga är ju att man får se Valter klädd i olika klänningar. Det ger också anledning att fundera vidare på frågan om hur flickor och pojkar klär sig. Och varför det är så. Det var den frågeställningen som jag blev imponerad av att Elin ville ta upp.

Jag tyckte att Elin borde läsa berättelsen för några barn, vilket även hon hade tänkt på.

Det var väldigt roligt att höra att barnen tyckt om berättelsen och skrattat åt den. Det är nog för att den ställer våra vanliga värderingar på ända!

Tack Elin före en rolig idé och ett bra samarbete!

Helena Bross
barnboksförfattare och lågstadielärare

Källor

Böcker

Henkel, K. & Toimici, M (2009). Ge ditt barn 100 möjligheter istället för 2. OLIKA förlag AB, Linköping.

Birde, M (2009). Vintage, en stilguide till vintagemode. Bonnier Fakta, Stockholm.

Bergström, G (1997). Raska på, Alfons Åberg. Rabén & Sjögren, Stockholm.

Lind, Å (2009). Dunderlunds bästa bokstav. PQR-kultur, Mariehamn.

Lindström, E (2012). Olli och Mo. Alfabetabokförlag AB, Stockholm.

Källor från internet

Lausamo: Hur tolerant är Finland? Hämtad: 13.2.2014. Tillgänglig:
<http://svenska.yle.fi/artikel/2013/02/28/hur-tolerant-ar-finland>

The Guardian: The great divide. Hämtad 12.2.2014. Tillgänglig:
<http://www.theguardian.com/lifeandstyle/2002/jan/26/fashion>

Henkel och Tomici: Tajta kläder får flickor i förskoleåldern att vilja banta. Hämtad 5.3.2014. Tillgänglig:
<http://debatt.svt.se/2011/01/29/tajta-klader-far-flickor-i-forskolealdern-att-vilja-banta/>

Bross: Välkommen till min hemsida. Hämtad 12.2.2014. Tillgänglig:
<http://www.helenabross.se/>

Bilder

Figur 1. Bakgrund sid 9: Henkel, K & Tomici, M (2009). Ge ditt barn 100 möjligheter istället för 2. OLIKA förlag AB. Pärm bild.

Figur 2. Bakgrund sid 12: Henkel, K & Tomici, M (2009). Ge ditt barn 100 möjligheter istället för 2. OLIKA förlag AB. Pärm bild.

Figur 3. Dunderlunds bästa bokstav sid 28: Lind, Å (2009). Dunderlunds bästa bokstav. PQR-kultur. Pärm bild.

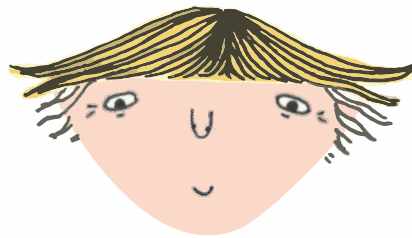
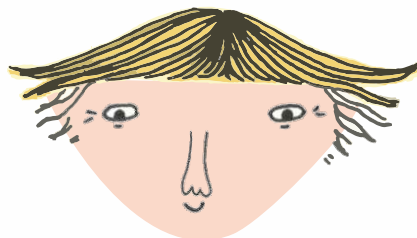
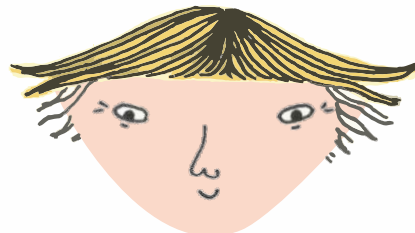
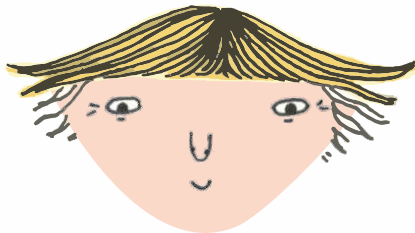
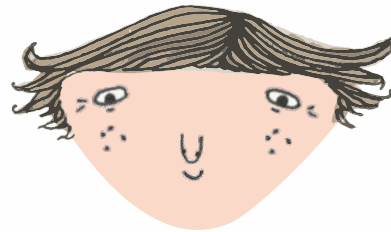
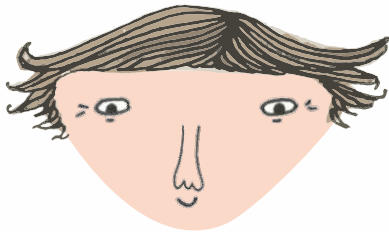
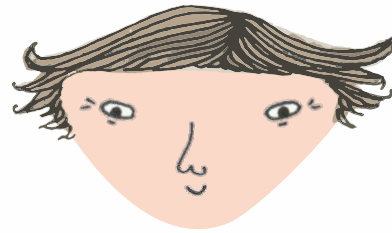
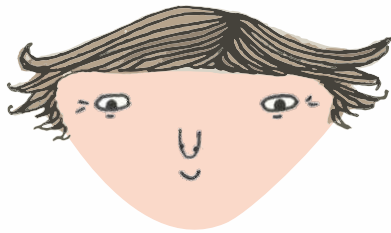
Figur 4. Alfons Åberg sid 30: Bergström, G (1997). Raska på, Alfons Åberg. Rabén & Sjögren, Stockholm. Pärm bild.

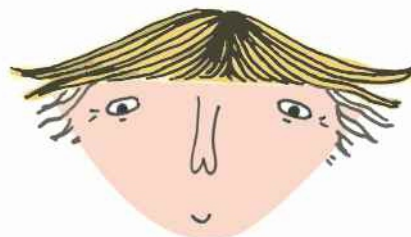
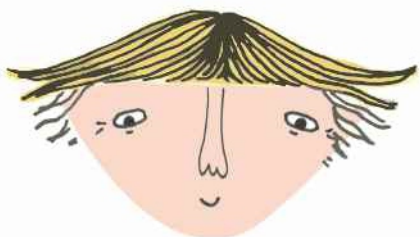
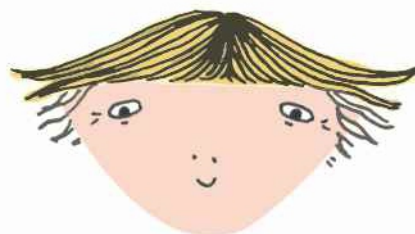
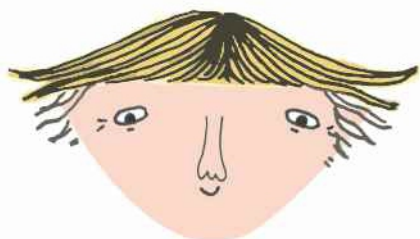
Figur 5. Olli och Mo sid 31: Lindström E (2012). Olli och Mo. Alfabetabokförlag AB, Stockholm. Pärm bild.

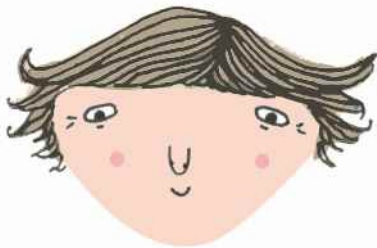
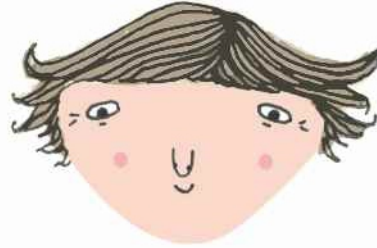
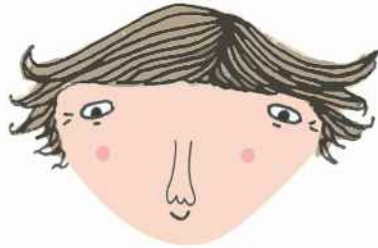
Figur 6. Valter klär sig fin sid 34: Bergström, G (1997). Raska på, Alfons Åberg. Rabén & Sjögren; Stockholm. Lind, Å (2009). Dunderlunds bästa bokstav. PQR-kultur. Lindström E (2012). Olli och Mo. Alfabetabokförlag AB, Stockholm. Pärm bilder.

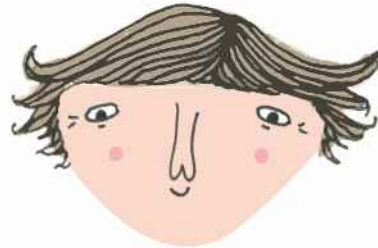
Figur 7. Helena Bross sid 37: <http://www.barnensbibliotek.se/tabid/257/Default.aspx> (Hämtad: 17.2.2014)

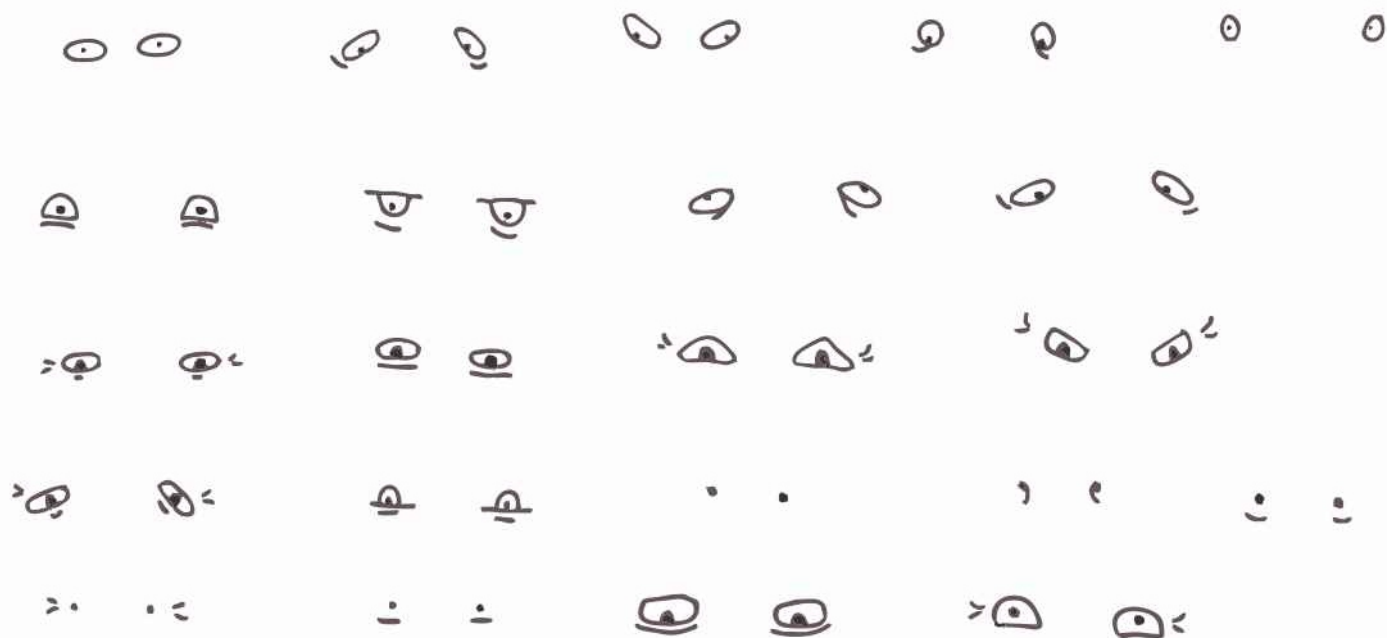
Andra bilder, skisser, fotografier är skribentens egna

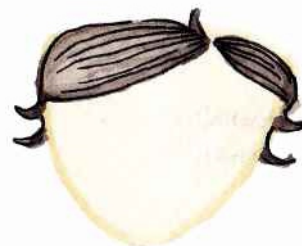
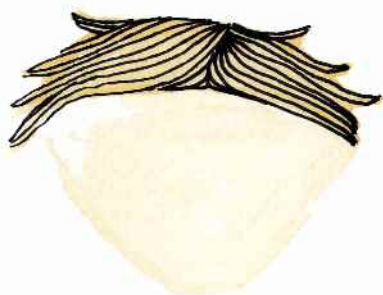
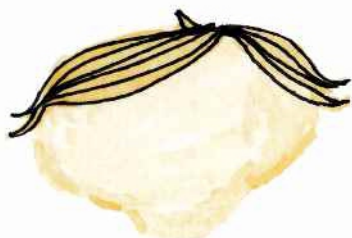
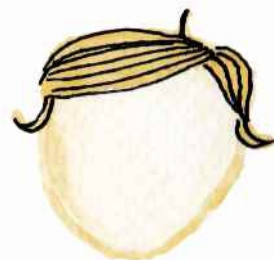
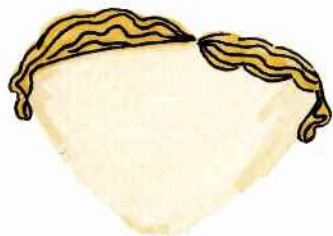

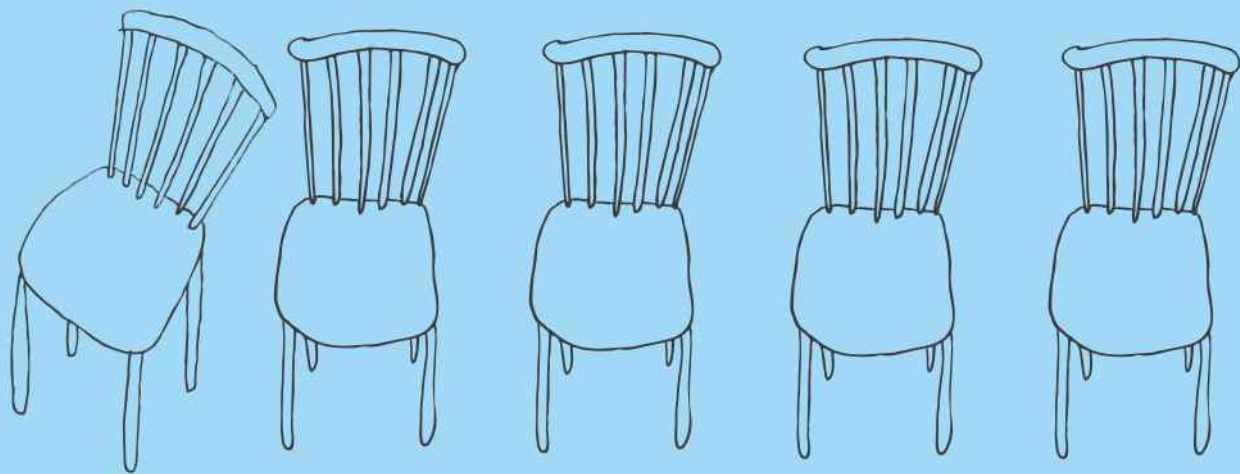
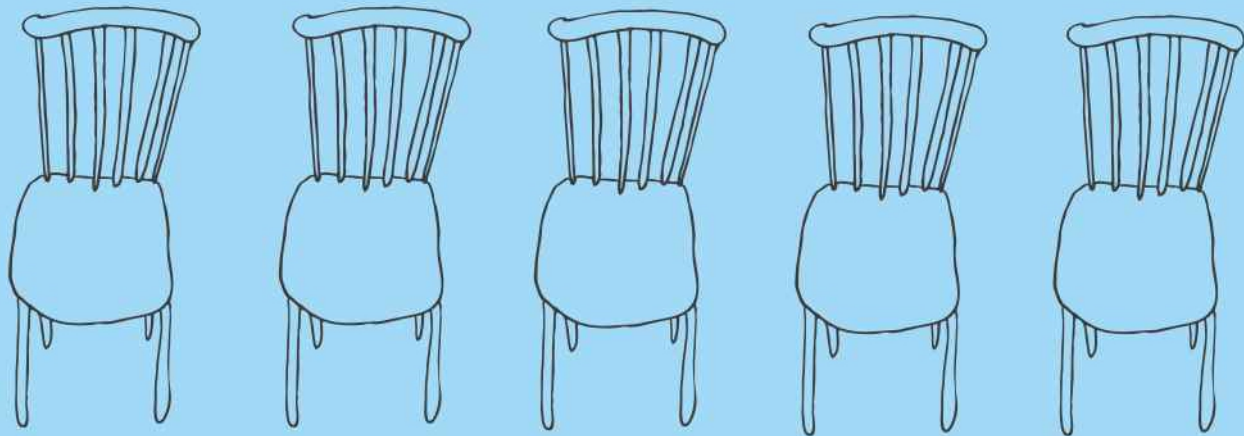
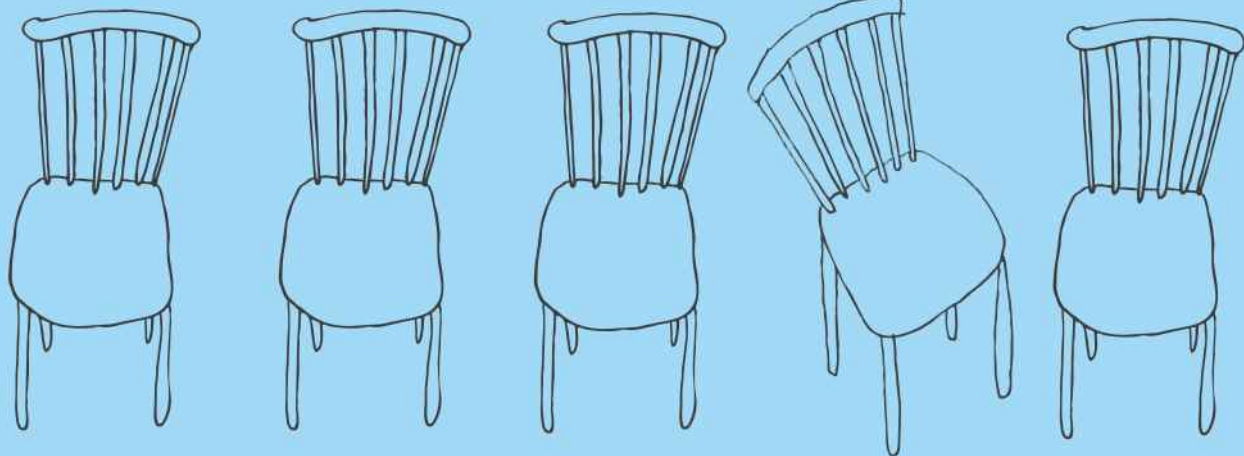

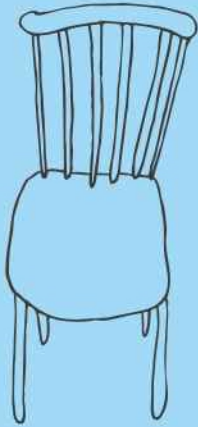
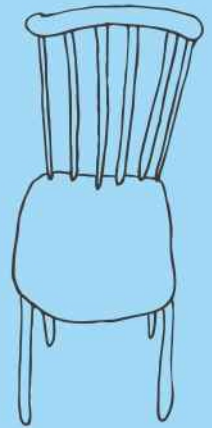
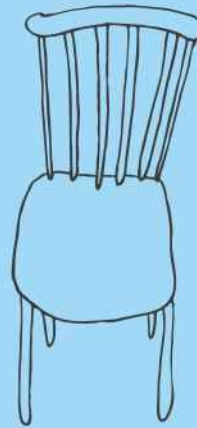
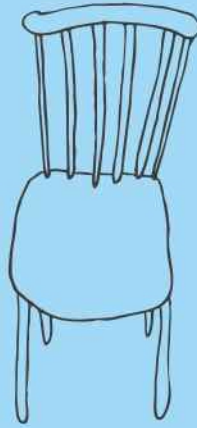
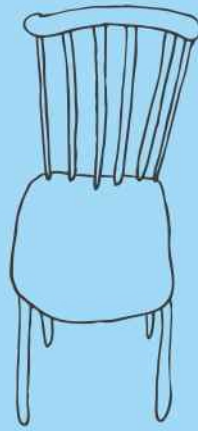
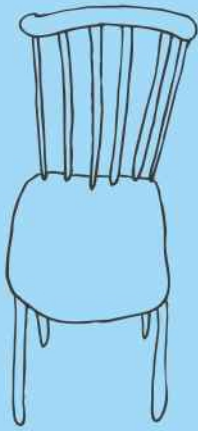
VALTER

klär sig
fin

Helena Brors
Elin Örsä

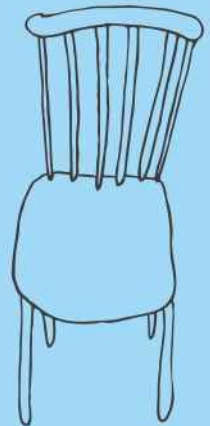
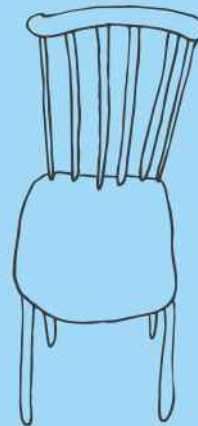
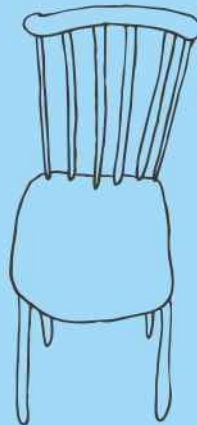
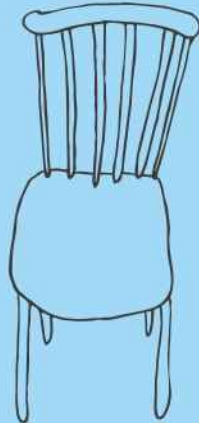
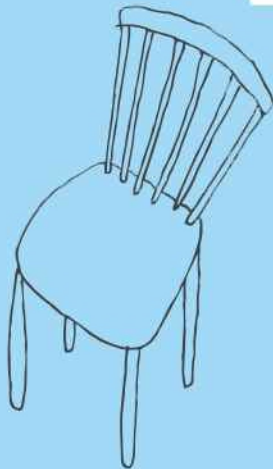
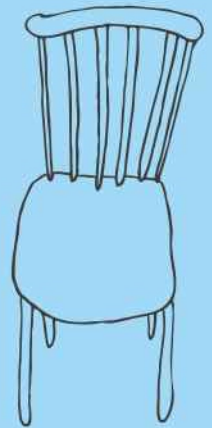

VALTER
klär sig
fin

text
Helena Bross

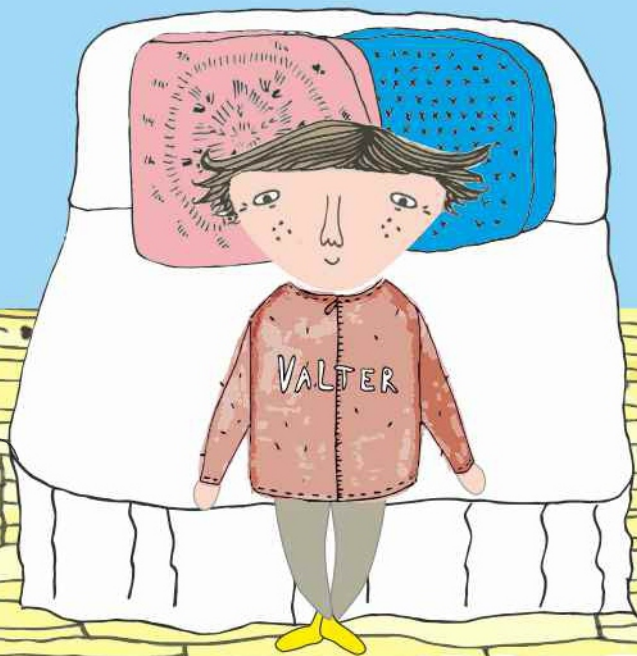
illustrationer
Elin Örså

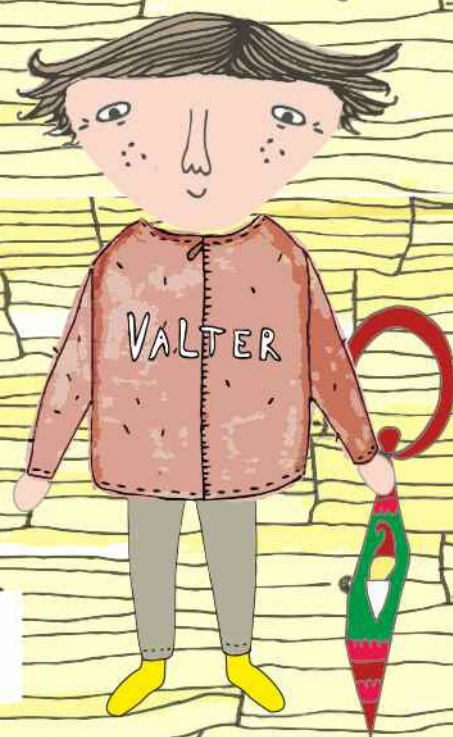

Valters mamma och pappa ska gå på fest.
De håller på att klä sig fina.
Valter sitter på sängen och tittar på.
Pappa tar fram sin mörka kostym.
Han ska ha slips också.

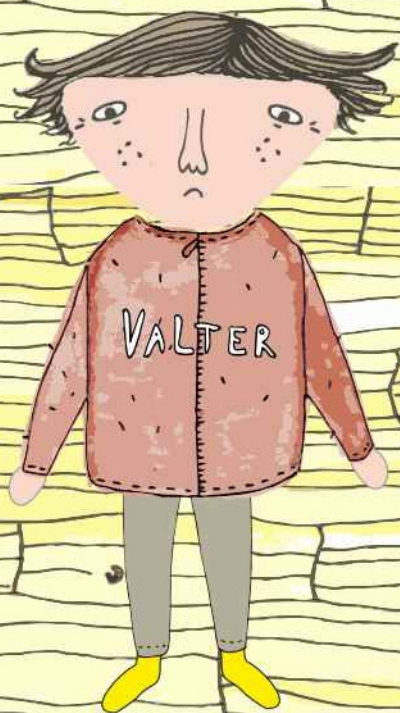

- Vilken slips tycker du om? frågar han Valter.
- Den där, säger Valter.
- Men det är ju jultomtarna på den, säger pappa.
Det är väl inte jul nu!

- Men den är finast i alla fall, säger Valter.

Pappa väljer en tråkig slips.

Mamma tar fram en fin lång klänning.
- Den är jättefin! säger Valter. Fina färger!

Valter ser en boa i garderoben.
- Den här kan du ha, säger han.

Men mamma vill inte ha den.
- Inte idag, säger hon.

Valter lånar boan. Den är mjuk och skön.

Den killas lite på halsen.

- Jag vill prova mer, säger han.
Mamma har ett fint nattlinne.
Det passar till boan.
På mamma är nattlinnet kort, men på Valter är det långt.
En fin lång klänning.

Mamma och pappa skrattar.
- Vad fin du är gubben! säger mamma.
Det tycker Valter också.
Han tycker att det är skönt att ha klänning.
Den sitter inte åt någonstans.

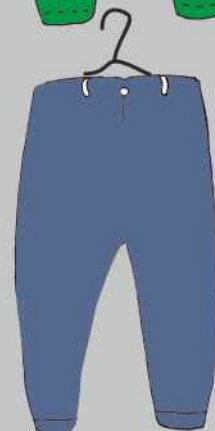
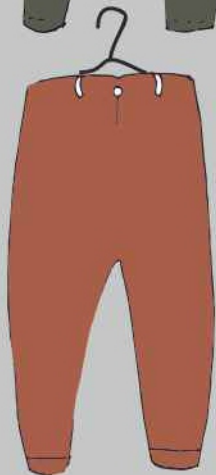
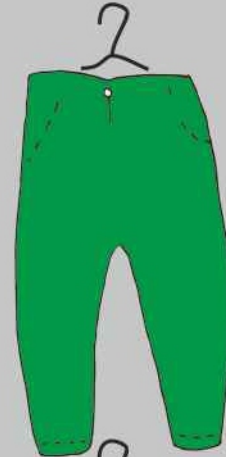
Några dagar senare ska mamma och Valter handla kläder.
Mamma tycker att Valter behöver ett par nya byxor.

TUFFA KILLAR

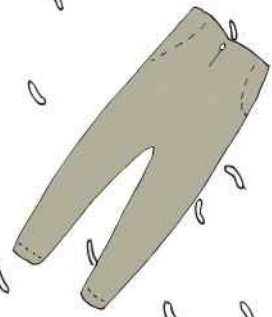
Det finns massor av byxor.
Tuffa byxor som skulle passa militärer.
Svarta och blå byxor.

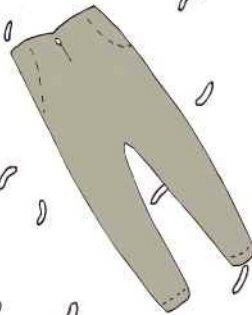

Bara tråkiga byxor, tycker Valter. Inga snygga byxor alls.
Han provar några, men alla sitter åt.
De är inte sköna.

PROV RUM

PROVRUM

TJEJER

- Jag vill ha något skönt med fina färger, säger Valter.
Där borta finns det kläder med fina färger.

- Men det är ju tjejavdelningen, säger mamma.
- Det gör väl inget, säger Valter.

SÖTA TJEJER

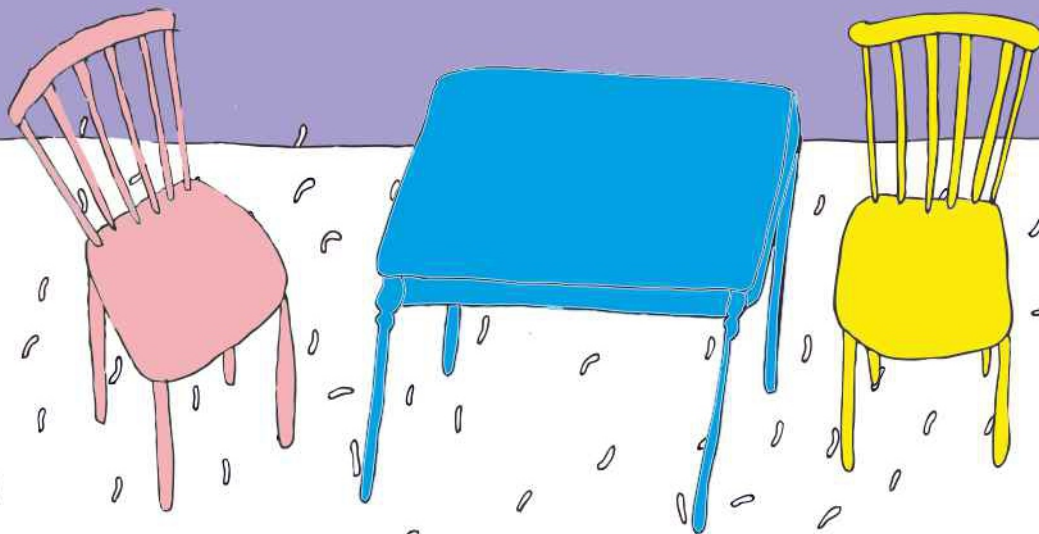
- De här är fina, säger Valter.
- Men det är ju klänningar, säger mamma.

- Varför kan inte killar ha kjol eller klänning? frågar Valter.
Tjejer kan ju ha byxor.

- Jag vet faktiskt inte, säger mamma.
Lite konstigt är det ju, när man tänker efter.

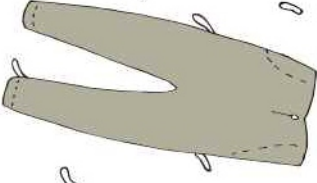
-Då vill jag prova klänningar, säger Valter.
Får jag det?

Det är klart du får, säger mamma.
Men vad tror du dina kompisar säger om du kommer med klänning?

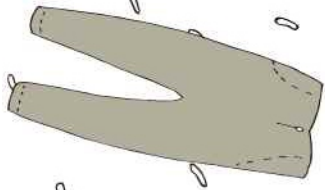
- De kommer tycka att jag är fin! säger Valter.

PROVRUM

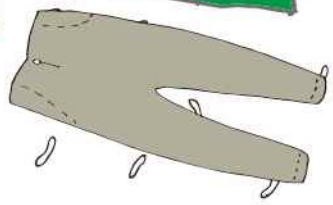
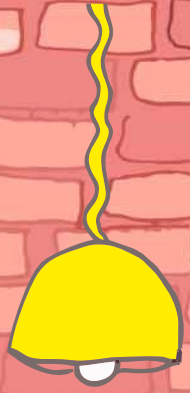

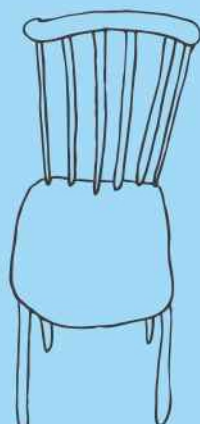
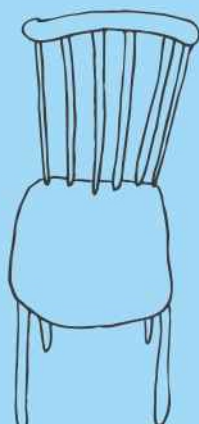
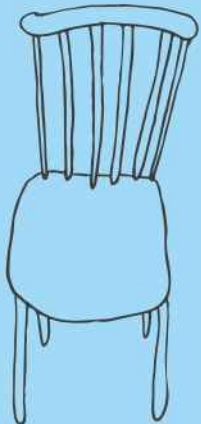
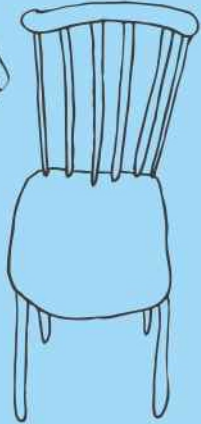
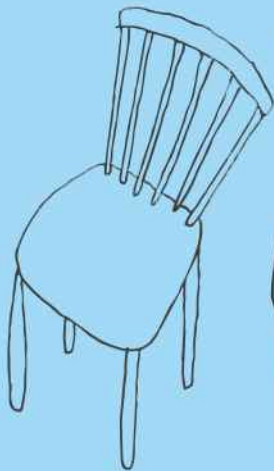
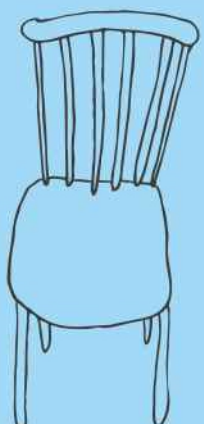
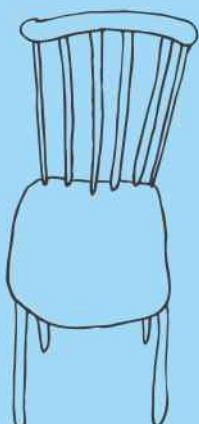
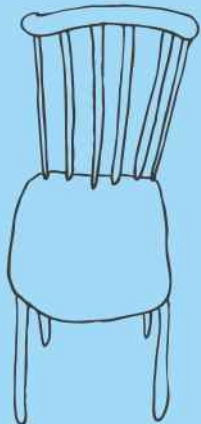
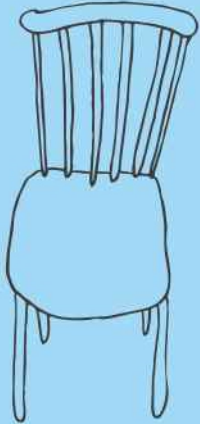
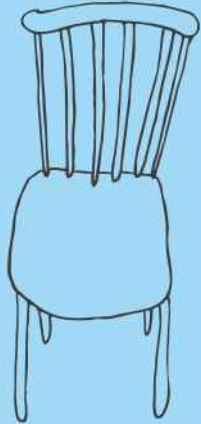
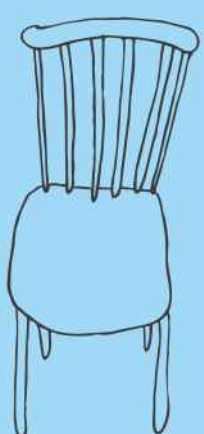
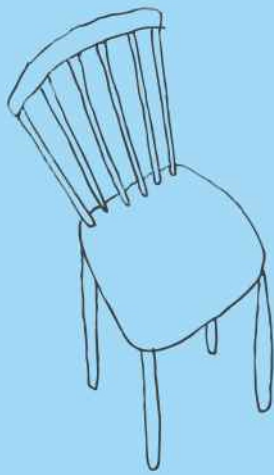
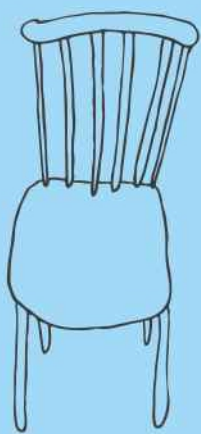
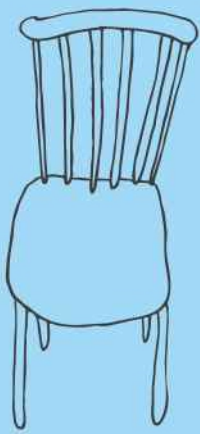
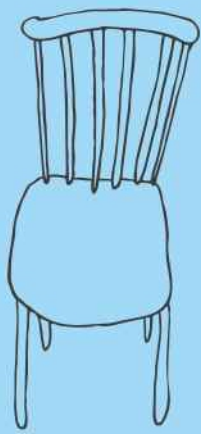

PROVRUM

PROVRUM

VALTER

klär sig
fin

text
Helena Bross

illustrationer
Elin Örså

Hej då.

